

Arkadiusz J. Derkacz
Iwona Foryś
Julia Ziółkowska

Barometr Bezpieczeństwa Ekonomicznego gospodarstw domowych - 2025

Raport z badania, trzecia edycja

Kalisz - Szczecin 2025

Badanie pn. „Barometr bezpieczeństwa ekonomicznego gospodarstw domowych”
jest realizowane przez:

Uniwersytet Kaliski im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego

pl. Wojciecha Bogusławskiego 2
62-800 Kalisz
www.uniwersytetkaliski.edu.pl

Uniwersytet Szczeciński

al. Papieża Jana Pawła II 22a
70-453 Szczecin
www.usz.edu.pl

Ogólnopolski Panel Badawczy Ariadna

ul. Podbipięty 57
02-732 Warszawa
www.panelariadna.pl

Patronat honorowy badania:

Polskie Towarzystwo Ekonomiczne

ul. Nowy Świat 49
00-042 Warszawa
www.pte.pl

Autorzy raportu

Arkadiusz J. Derkacz
Iwona Foryś
Julia Ziółkowska

Korekta

Renata Cicharska

Projekt okładki

Arkadiusz J. Derkacz

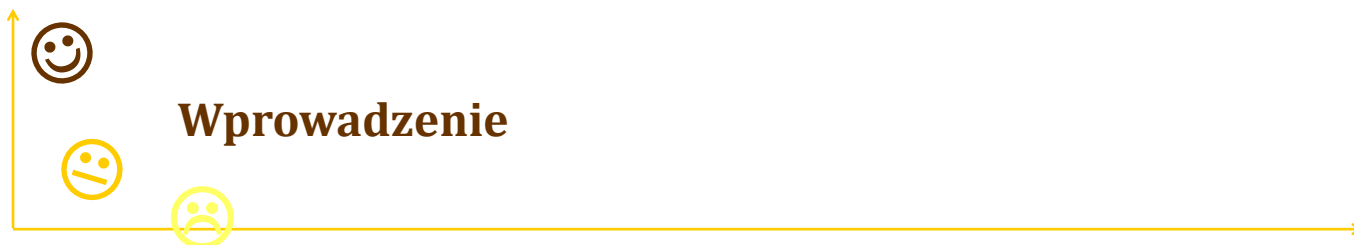
ISBN

978-83-67953-76-4

© Copyright by Uniwersytet Kaliski, 2025

Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Kaliskiego

62-800 Kalisz pl. Wojciecha Bogusławskiego 2
tel. 62 50 00 742
wydawnictwo@uniwersytetkaliski.edu.pl

Wprowadzenie

Barometr Bezpieczeństwa Ekonomicznego Gospodarstw Domowych (BBE) jest projektem realizowanym przez zespół badawczy Uniwersytetu Kaliskiego im. Stanisława Wojciechowskiego i Uniwersytetu Szczecińskiego, pod patronatem Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego.

Kolejna, już trzecia edycja badania, została zrealizowana w maju 2025 roku na próbie 2255 respondentów. Wykorzystano autorski formularz ankietowy, a samo badanie było wykonane przez Ogólnopolski Panel Badawczy Ariadna metodą CAWI na terenie całej Polski.

Poczucie bezpieczeństwa ekonomicznego zdefiniowano w badaniu jako **subiektywny stan**, który daje możliwość zaspokajania najważniejszych potrzeb gospodarstw domowych, regularnych dochodów oraz generowania oszczędności dla zabezpieczenia przyszłości. W takim ujęciu na poczucie bezpieczeństwa ekonomicznego w pierwszej kolejności wpływa subiektywna ocena parytetu siły nabywczej gospodarstw domowych: subiektywna ocena możliwości zakupowych, a także subiektywny deficyt i nadwyżka budżetu domowego Polaków. Poczucie bezpieczeństwa wiąże się także z postrzeganiem przez respondentów ekonomicznych zewnętrznych zagrożeń dla kraju, a także projekcją przyszłego rozwoju gospodarczego.

Większość badań dotyczących gospodarstw domowych odnosi się do ilościowych badań budżetów gospodarstw domowych w kontekście struktury wydatków i osiąganych przychodów. Naszym celem jest znalezienie odpowiedzi na indywidualne postrzeganie przez respondentów ich sytuacji ekonomicznej w kontekście ich subiektywnych potrzeb i postrzegania perspektyw z uwagi na te deklarowane potrzeby, a nie uogólnionych poglądów co do zasobności gospodarstw domowych czy poziomu ubóstwa.

Wyznaczany wskaźnik obejmuje kluczowe aspekty bezpieczeństwa ekonomicznego gospodarstw domowych, w szczególności: subiektywną ocenę poziomu cen dóbr i usług konsumpcyjnych z perspektywy zakupowych badanych, ich zdolności zakupowych (parytet siły nabywczej), konieczna lub wymuszona rezygnacja z dóbr

i usług wymuszona indywidualną sytuacją gospodarstw domowych (deficyt budżetowy) oraz możliwości dodatkowej konsumpcji dóbr i usług (nadwyżka budżetowa). Każda ze składowych wskaźnika odnosi się do koszyka 21 dóbr i usług konsumpcyjnych, analogicznego do badań gospodarstw domowych realizowanych przez GUS. Wskaźnik przyjmuje skalę pięciostopniową obejmującą poczucie bezpieczeństwa ekonomicznego na poziomie: pewności, stabilności, równowagi, niepewności oraz zagrożenia. Punktem odniesienia dla przyjętych przedziałów była przeciętna częstotliwość wystąpienia odpowiedzi (skala porządkowa odpowiedzi respondentów od najniższej oceny 0 do najwyższej 10) oraz odchylenie standardowe. Szczegółowy opis metodyki znajdzie czytelnik w poprzednich edycjach raportów, a krótkie podsumowanie metodyki na końcu raportu.

W trzeciej edycji raportu przedstawiamy wyniki wskaźnika BBE w przekrojach demograficznych oraz przestrzennych, a także po raz pierwszy pokazujemy zmianę wskaźnika w czasie (tzn. wg kolejnych edycji badania): listopad 2023 (Raport 1/2024), maj 2024 (Raport 2/2024) oraz kwiecień 2025 (Raport 3/2025). Są to ogólne wyniki podsumowujące badanie, nie prezentujemy w publikacji wszystkich szczegółowych analiz, do których odsyłamy czytelnika w innych tematycznych publikacjach zespołu. Nowością tej edycji badania jest odniesienie się respondentów do instytucji najmu i własności mieszkania, co pozwoli na konfrontowanie wyników z innymi badaniami dotyczącymi problemów mieszkaniowych (np. cyklicznymi raportami NBP).

Zaproponowany miernik odzwierciedla poziom zadowolenia, satysfakcji ze swojej sytuacji ekonomicznej respondentów, a jednocześnie może być sygnałem ostrzegawczym dla rządzących oraz narzędziem wspomagającym identyfikację możliwości zapewnienia poprawy standardu życia i poczucia bezpieczeństwa ekonomicznego obywateli, co powinno wysoko plasować się w hierarchii celów realizowanych przez państwo.

Ogólny opis próby badawczej

Trzecia edycja badania poczucia bezpieczeństwa ekonomicznego gospodarstw domowych została zrealizowana w maju 2025 roku na próbie 2255 respondentów. Wykorzystano specjalnie opracowany formularz ankietowy, a samo badanie było wykonane przez Ogólnopolski Panel Badawczy Ariadna metodą CAWI na terenie całej Polski. W grupie respondentów znalazło się 54,43% kobiet i 45,57% mężczyzn. Populacja została podzielona także wg kryterium wieku. Przyjęto 5 grup wiekowych. Najmniej liczną grupę stanowili Polacy w wieku 18-24 lata (8,08%). Liczniejszą grupę stanowiły osoby w wieku 25-34 lata (14,82%) oraz 45-54 lata (16,40%). Nieco więcej respondentów było w wieku 35-44 lata (19,14%). Najliczniejszą grupą okazali się Polacy w wieku 55 i więcej lat (41,56%). Istotnym kryterium różnicowania respondentów była wielkość miejscowości zamieszkania. W tym wypadku najliczniejszą grupą byli mieszkańcy wsi. Stanowili oni aż 34,93% ogółu respondentów. Należy jednak zwrócić uwagę na postępujące procesy suburbanizacji, które powodują osiedlanie się pod miastem zamożnych gospodarstw domowych. Z kolei najmniej grupę stanowili respondenci zamieszkujący wielkie miasta (13,06%). Ponadto w badaniu uczestniczyli mieszkańcy małych miast (14,70%), średnich miast (19,93%) oraz dużych miast (17,38%). Respondenci badania zostali także pogrupowani wg statusu zawodowego. W tym wypadku najliczniejszą grupę stanowili Polacy pracujący na umowę o pracę (49,64%). Drugą najliczniejszą grupę okazali się emeryci i renciści (27,22%). Z pozostałych statusów zawodowych przyjętych w badaniu istotnymi okazali się także prowadzący własną działalność gospodarczą (6,26%) oraz pracownicy zatrudnieni na umowę zlecenie (4,68%). W badaniu wzięli udział także Polacy, którzy są osobami bezrobotnymi (3,71%), zajmujący się prowadzeniem własnego gospodarstwa domowego (3,46%), studentami (3,16%) oraz zatrudnionymi na umowy o dzieło (0,85%). Nieco ponad 1% respondentów wybrało inny status zawodowy. Na podstawie prowadzonych analiz można stwierdzić, iż dość ciekawym kryterium podziału respondentów jest liczba osób

w gospodarstwie domowym oraz liczba osób posiadających własny dochód. Przyjmując pierwsze kryterium różnicowania, należy stwierdzić, iż najliczniejszą grupą są respondenci zamieszkujący w dwuosobowych gospodarstwach domowych (38,94%). Na drugim miejscu znajdują się trzyosobowe gospodarstwa domowe (20,23%). W dalszej kolejności gospodarstwa czteroosobowe (16,40%), jednoosobowe (14,34%) oraz te z pięcioma i większą liczbą osób (10,09%). Bardzo interesująca struktura respondentów badania ujawniła się wg drugiego kryterium. Okazało się, że aż 54,37% Polaków żyje w gospodarstwach domowych, w których tylko dwie osoby posiadają własne dochody. Gospodarstwa domowe, które są utrzymywane przez jedną osobę stanowią 21,75%, a przez trzy osoby 14,28% ogółu Polaków. Gospodarstwa domowe, w których cztery osoby posiadają własne dochody to już tylko 6,68%, a pięć lub więcej osób zaledwie 2,92%. Kolejnym kryterium grupowania respondentów badania było przeciętne miesięczne dochody netto na 1 osobę w gospodarstwie domowym. W tym wypadku najliczniejszymi grupami okazali się respondenci o przeciętnych dochodach na osobę na poziomie 3-4 tys. zł (21,39%), 4-5 tys. zł (21,51%) oraz 5-7,5 tys. zł (19,62%). Najmniej liczną grupą byli respondenci o dochodach powyżej 10 tys. zł (3,71%). Pozostałe osoby zadeklarowały dochody na poziomie 1-2 tys. zł (9,05%), 2-3 tys. zł (12,52%) oraz 7,5-10 tys. zł (6,14%). Innym kryterium przyjętym w badaniu był stan cywilny. Okazało się, że 55,22% uczestników badania deklaruje, że żyje w związku małżeńskim, a 24,30% pozostaje w stanie wolnym. Z kolei 16,77% badanych określiło, że jest w związku nieformalnym, pozostała część respondentów wybrała opcję inną. Ostatnim kryterium grupowania respondentów badania była liczba posiadanych dzieci. Okazało się, że najliczniejszą grupą były gospodarstwa domowe z dwójką dzieci (33,78%) oraz nie posiadające dzieci (31,47%). Ponadto 23,27% uczestników badania zadeklarowało, że posiada jedno dziecko, a pozostałe 11,48% posiada troje i więcej dzieci.

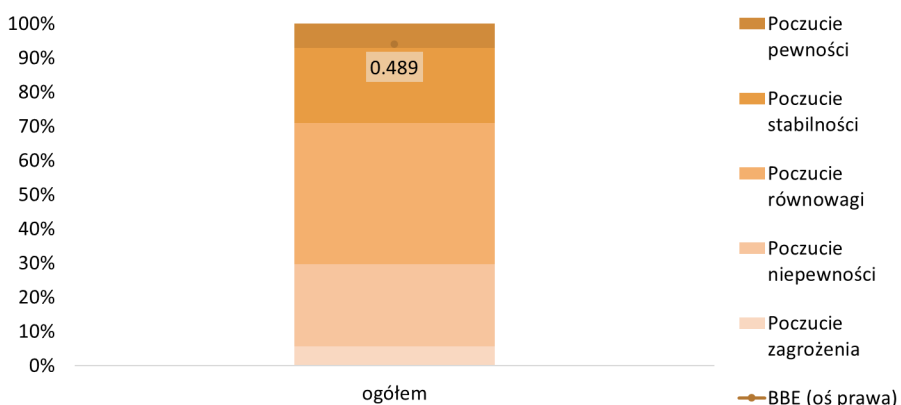

Poczucie bezpieczeństwa ekonomicznego—wyniki szczegółowe

Poczucie bezpieczeństwa ekonomicznego Polaków ogółem

Średni poziom poczucia bezpieczeństwa ekonomicznego wśród Polaków znajduje się na umiarkowanym poziomie, co potwierdza wartość wskaźnika BBE, wynosząca **0,489**. Rezultat ten sugeruje, że przeważająca część uczestników badania nie odczuwa ani całkowitej stabilności finansowej, ani wyraźnego poczucia zagrożenia. Społeczeństwo znajduje się w pewnym stanie równowagi, gdzie pozytywne i negatywne odczucia występują w podobnym natężeniu. W strukturze odpowiedzi dostrzega się, że największa liczba osób zgłasza poczucie stabilności lub równowagi, podczas gdy mniej wskazuje na stany skrajne, tj. pewność lub zagrożenie. Może to oznaczać, że Polacy zauważają względną stabilność swojej sytuacji finansowej, jednocześnie obawiają się o swoją przyszłość. Na ten umiarkowany poziom mogą wpływać czynniki makroekonomiczne, tj. inflacja, koszty życia, zmienność rynku zatrudnienia oraz nie-

Wykres 1. Poczucie bezpieczeństwa ekonomicznego Polaków, ogółem

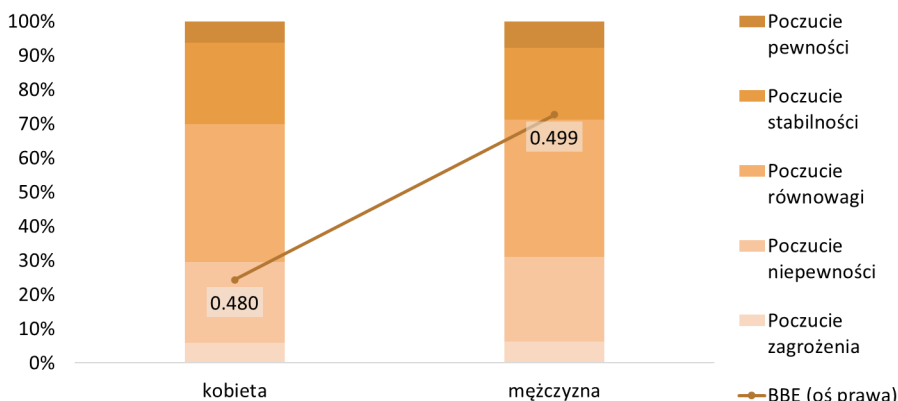

Źródło: badania własne

stabilność systemu emerytalnego. Dane te wskazują na potrzebę wzmocnienia poczucia długotrwałej stabilności finansowej poprzez zorganizowane działania oraz rozwój edukacji ekonomicznej.

Poczucie bezpieczeństwa ekonomicznego Polaków wg płci

Wykres 2. Poczucie bezpieczeństwa ekonomicznego Polaków, ogółem

Źródło: badania własne

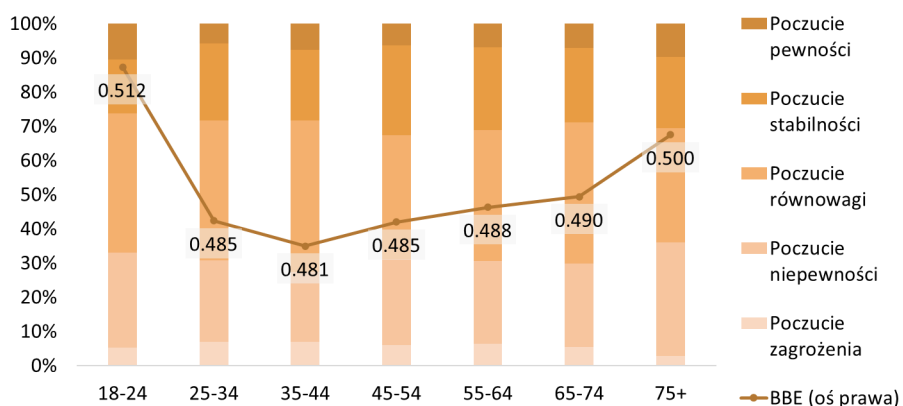
W analizowanych danych widoczna jest dominacja mężczyzn w odniesieniu do subiektywnego odczucia bezpieczeństwa ekonomicznego. Może to być spowodowane tym, że częściej posiadają oni stabilne oraz lepiej opłacalne stanowiska pracy, co prowadzi do większego poczucia kontroli nad sytuacją finansową. Kobiety częściej napotykają na zawodową niepewność, co może wpływać na ich postrzeganie stabilności finansowej. Te różnice mogą być spowodowane obowiązkami opiekuńczymi i zatrudnieniem w mniej stabilnych branżach. Zmniejszone poczucie bezpie-

czeństwa prowadzi do bardziej ostrożnego zachowania kobiet w kwestiach finansowych. Wskazuje to na konieczność podjęcia działań mających na celu wyrównanie szans ekonomicznych kobiet, szczególnie w kontekście rynku pracy, emerytury oraz dostępu do systemów zabezpieczeń społecznych.

Poczucie bezpieczeństwa ekonomicznego Polaków wg grup wieku

Najwyższe poczucie bezpieczeństwa ekonomicznego deklarują młodzi ludzie w wieku 18-24 lata. Ten wynik może wynikać z optymizmu typowego dla wczesnej dorosłości i braku znaczących zobowiązań finansowych oraz pomocy ze strony rodziny. Wiele osób w tym wieku jeszcze uczy się lub mieszka z rodzicami, co zmniejsza ich zetknięcie z realnymi trudnościami finansowymi. Wśród osób w wieku 25-64 lat, poczucie bezpieczeństwa utrzymuje się na średnim poziomie a kolejna grupa wiekowa charakteryzuje się niewiele niższym poziomem poczucia bezpieczeństwa ekonomicznego. Od tego momentu obserwujemy wyraźny jego wzrost. Na tej podstawie można stwierdzić, iż wraz z wiekiem subiektywne odczuwanie bezpieczeństwa ekonomicznego poprawia się. Jest to związane najprawdopodobniej ze stabilizacją zawodową, rodzinną i szerokorozumianą stabilnością życiową. Wraz z wiekiem zdobywa się

Wykres 3. Poczucie bezpieczeństwa ekonomicznego Polaków wg grup wieku

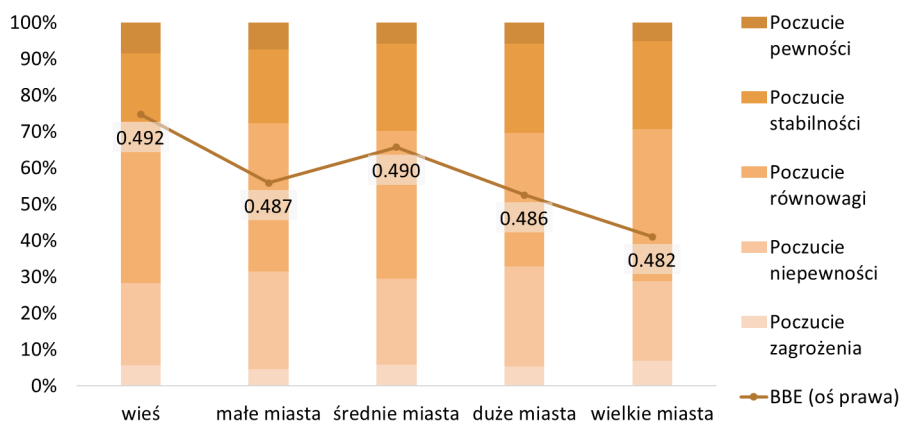
Źródło: badania własne

coraz więcej doświadczenia życiowego, które pozwala na zdecydowanie efektywniejsze zarządzanie własnym budżetem. Wraz z wiekiem bardzo często kończą się również zobowiązania kredytowe. Na uwagę zasługuje także względnie wysoki poziom poczucia bezpieczeństwa ekonomicznego seniorów mimo powszechnie uznanego niskiego uposażenia emerytalnego większości seniorów.

Poczucie bezpieczeństwa ekonomicznego Polaków wg wielkości miejscowości zamieszkania

Dane zawarte na wykresie 4 sugerują, że wielkość miejsca zamieszkania ma wpływ na percepcję bezpieczeństwa ekonomicznego. Mieszkańcy wsi wyrażają najwyższe

Wykres 4. Poczucie bezpieczeństwa ekonomicznego Polaków wg wielkości miejscowości zamieszkania

Źródło: badania własne

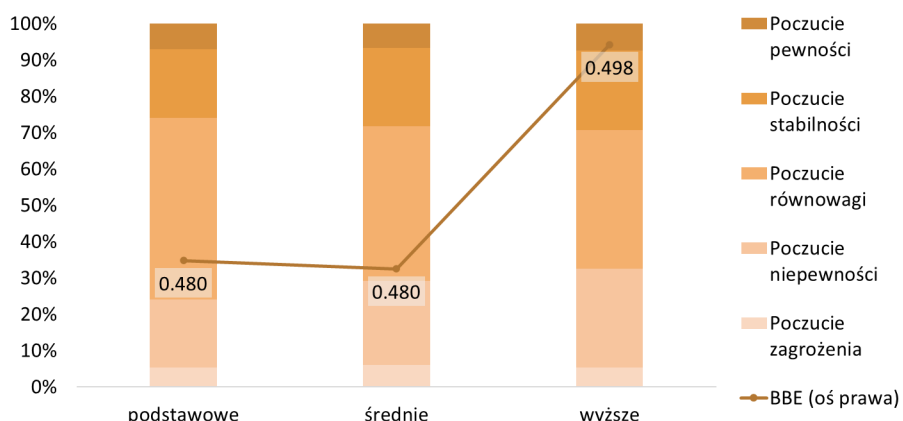
kańcy wsi wyrażają najwyższe poczucie stabilizacji, a wartości BBE w tych obszarach są nieco wyższe niż w innych rodzajach miejscowości. W przypadku obszarów wiejskich może to być związane z niższymi kosztami utrzymania oraz większą liczbą osób posiadających nieruchomości, co zapewnia poczucie bezpieczeństwa finansowego. Z kolei mieszkańcy średnich miast mogą odczuwać większą pewność dzięki lepszemu dostępowi do rynku pracy, różnych usług oraz infrastruktury. Ta grupa miast jednocześnie nie jest jeszcze naznaczona wielkomiejskim zgiełkiem. Naj-

niższe poczucie bezpieczeństwa występuje w wielkich miastach, co może być zaskoczeniem. Wszak to w tych miejscowościach istnieją największe szanse rozwoju oraz osiągania wysokich dochodów. Okazuje się, że nie jest to główna determinanta poczucia bezpieczeństwa ekonomicznego.

Poczucie bezpieczeństwa ekonomicznego Polaków wg wykształcenia

Wyniki przedstawione na wykresie 5 ilustrują wyraźną zależność pomiędzy poziomem wykształcenia a poczuciem bezpieczeństwa ekonomicznego. Osoby posiadające wyższe wykształcenie doświadczają największej stabilności finansowej, co jest widoczne w najwyższym poziomie wskaźnika BBE. Z drugiej strony, osoby posiadające wykształcenie podstawowe oraz średnie swoją sytuację oceniają niemal w taki sam sposób i zdecydowanie gorzej w porównaniu do osób z wyższym wykształceniem. Ta zależność może wynikać z korzystniejszej sytuacji absolwentów szkół wyższych na rynku pracy, co prowadzi do wyższych wynagrodzeń, większych szans na awans i bardziej stabilnego zatrudnienia.

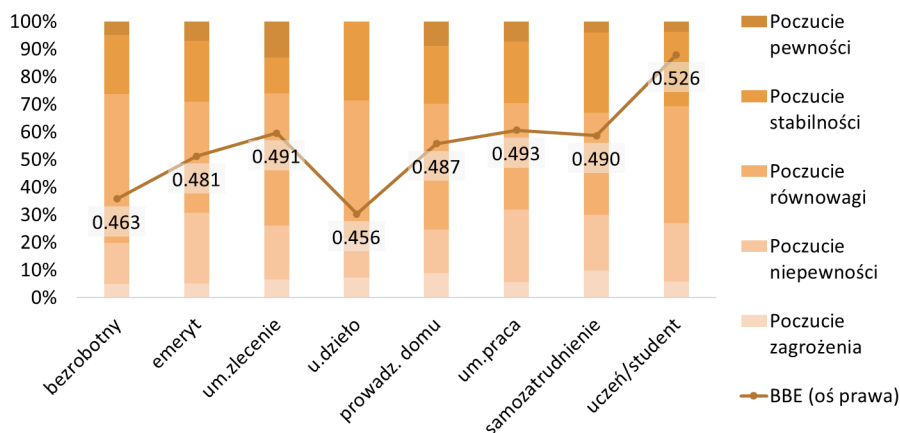
Wykres 5. Poczucie bezpieczeństwa ekonomicznego Polaków wg wykształcenia

Źródło: badania własne

Edukacja wspiera również rozwój umiejętności finansowych, które mogą ułatwić zarządzanie domowym budżetem oraz planowanie przyszłości. Przedstawione informacje wskazują, że inwestowanie w wyższe wykształcenie nie tylko poprawia możliwość zatrudnienia, ale również wpływa na osobiste poczucie stabilności finansowej. Może to być istotny powód do promowania dostępności edukacji na poziomie wyższym jako części polityki społecznej i ekonomicznej.

Wykres 6. Poczucie bezpieczeństwa ekonomicznego Polaków wg statusu zawodowego

Źródło: badania własne

Poczucie bezpieczeństwa ekonomicznego Polaków wg statusu zawodowego

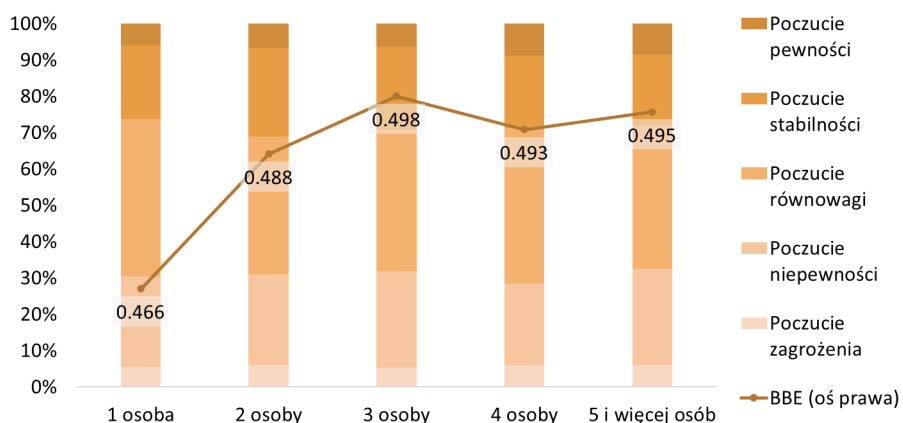
Z wykresu 6 wynika, że status zawodowy także jest czynnikiem różnicującym poczucie bezpieczeństwa ekonomicznego polskich gospodarstw domowych. Najwyższy poziom wskaźnika BBE opisuje grupę uczniów i studentów. Najprawdopodobniej jest to związane z komfortem pozostawania na utrzymaniu swoich rodzin. Brak zobowiązań finansowych, kredytów hipotecznych oraz realne wsparcie w pokrywa-

niu życia to główne przyczyny takiego stanu rzeczy. Z drugiej strony można zauważyć względnie niski poziom poczucia bezpieczeństwa ekonomicznego wśród osób zatrudnionych na umowy o dzieło. Może to być efekt względnie niestabilnego zatrudnienia wynikającego z tego rodzaju umów. Z przedstawionego wykresu można także odczytać, iż realna aktywność zawodowa pozwala na ocenę własnego bezpieczeństwa ekonomicznego na stabilnym poziomie.

Poczucie bezpieczeństwa ekonomicznego Polaków wg liczby osób w gospodarstwie domowym

Dane zaprezentowane na wykresie 7 wskazują, że liczba osób w gospodarstwie domowym wpływa na postrzegane bezpieczeństwo ekonomiczne. Osoby mieszkające samotnie deklarują najniższy poziom bezpieczeństwa ekonomicznego. Może to być spowodowane tym, że wszystkie wydatki na życie ponoszone są przez jedną osobę, co z kolei zwiększa obciążenie budżetowe i ogranicza możliwość oszczędzania. Najwyższy poziom bezpieczeństwa jest w gospodarstwie domowym, które składa się z 3 osób. Wspólne dzielenie się kosztami, możliwość rozdzielania wydatków oraz wspieranie się finansowo przyczynia się do zwiększenia poczucia stabilności. Gospodarstwa domowe składające się z 4 lub 5

Wykres 7. Poczucie bezpieczeństwa ekonomicznego Polaków wg liczby osób w gospodarstwie domowych

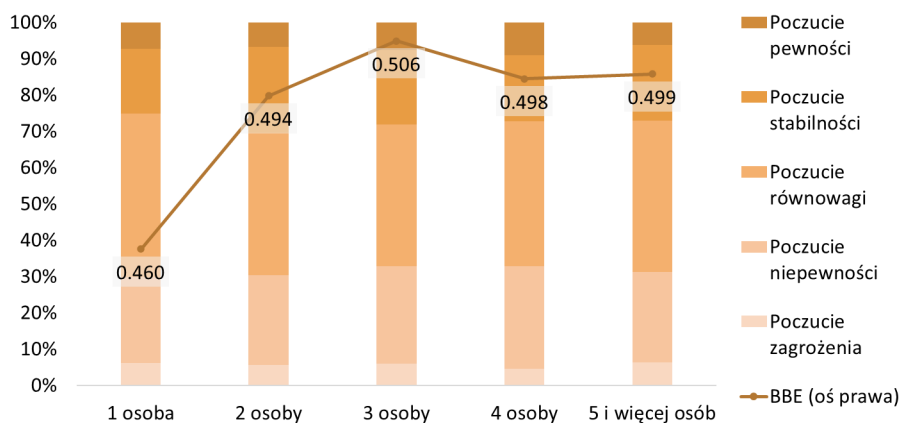
Źródło: badania własne

osób wykazują zbliżony poziom odczuwania bezpieczeństwa, chociaż może on być nieco osłabiony w wyniku zwiększenia liczby osób, które wymagają wsparcia. Wyniki te wskazują, że pomoc ze strony współdomowników, jak i odpowiednia liczba osób dzielących wydatki, mają korzystny wpływ na osobiste poczucie bezpieczeństwa finansowego. Jednoosobowe gospodarstwa domowe są zatem najbardziej narażone na poczucie zagrożenia finansowego.

Poczucie bezpieczeństwa ekonomicznego Polaków wg liczby osób w gospodarstwie domowym z własnym dochodem

Wykres 8 ilustruje, że zwiększenie liczby osób osiągających dochód w gospodarstwie domowym prowadzi do poprawy poczucia bezpieczeństwa ekonomicznego.

Wykres 8. Poczucie bezpieczeństwa ekonomicznego Polaków wg liczby osób w domowym z własnym dochodem

Źródło: badania własne

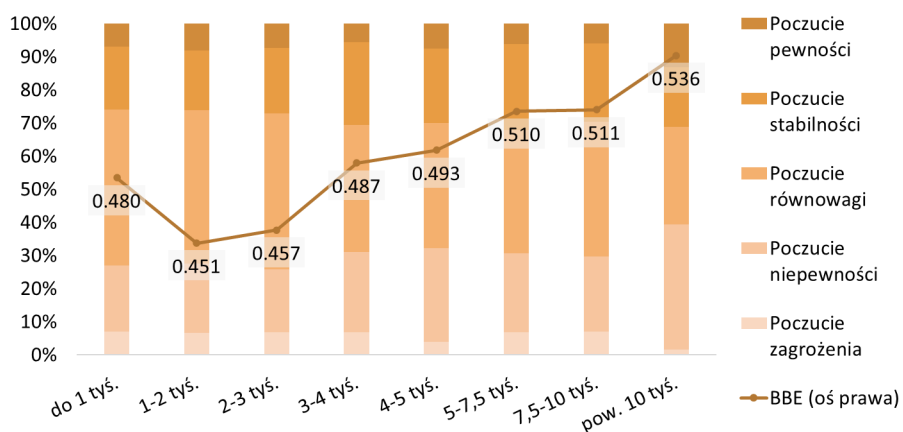
wym prowadzi do poprawy poczucia bezpieczeństwa ekonomicznego. Najniższy poziom zgłaszają osoby żyjące w pojedynkę, które utrzymują się jedynie z jednego źródła dochodu, co może być spowodowane brakiem możliwości dzielenia wydatków oraz większą wrażliwością na nagłe zmiany w sytuacji finansowej. Najwyższy poziom odczuwają gospodarstwa, w których 3 lub więcej osób generują własne przychody. Wspólne zarabianie poprawia stabilność finansową rodziny, umożliwia skuteczniejsze planowanie wydatków i zabezpiecza przyszłość. Różnice w dochodach

gospodarstw domowych z 2, 4 i 5 osobami są niewielkie, co może sugerować osiągnięcie określonego poziomu stabilności. Wyniki te podkreślają istotę dzielenia odpowiedzialności finansowej pomiędzy większą liczbę członków gospodarstwa domowego dla ogólnego poczucia bezpieczeństwa ekonomicznego.

Poczucie bezpieczeństwa ekonomicznego Polaków wg przeciętnego dochodu na 1 osobę w gospodarstwie domowym

Wykres 9 ukazuje wyraźną zależność pomiędzy poziomem przeciętnego dochodu na osobę w gospodarstwie domowym a poczuciem bezpieczeństwa ekonomicznego. Co ciekawe, najniższy poziom nie dotyczy osób, które zarabiają poniżej 1 tys. zł, lecz w grupie zarabiającej 1-2 tys. zł na osobę. Może to świadczyć o tym, że najniżej zarabiające osoby korzystają z dodatkowych form wsparcia społecznego, które pomagają zmniejszyć ich subiektywne poczucie zagrożenia. Poczucie bezpieczeństwa nieprzerwanie wzrasta w miarę zwiększania się poziomu dochodów. Od grupy zarabiającej 2-3 tys. zł obserwuje się wyraźny wzrost wskaźnika BBE. Najwyższy poziom deklarują osoby osiągające powyżej 10 tys. zł na osobę, dla których sytuacja finansowa jest nie tylko stabilna, lecz komfortowa. Dane te jasno wskazują, że wyższe dochody nie tylko realnie zwiększają możliwości życiowe, ale także

Wykres 9. Poczucie bezpieczeństwa ekonomicznego Polaków wg przeciętnego dochodu na 1 osobę w gospodarstwie domowym

Źródło: badania własne

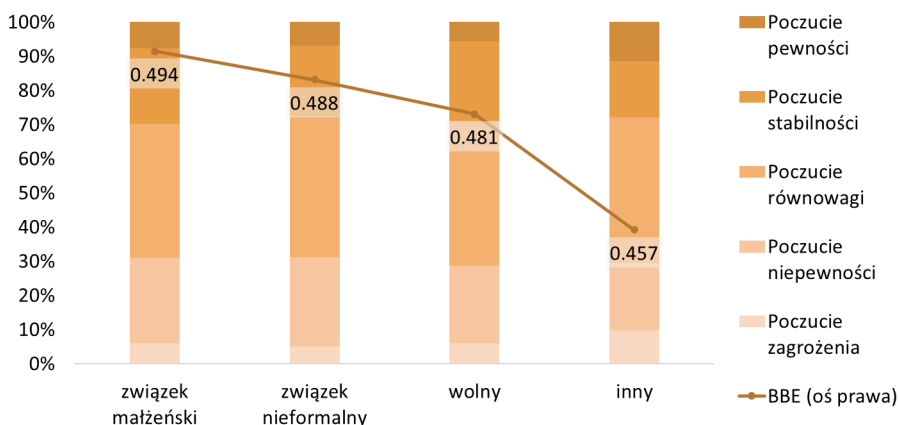
budują poczucie kontroli, niezależności i odporności ekonomicznej. Wzrost per capita pozostaje kluczowym czynnikiem poprawy subiektywnego bezpieczeństwa ekonomicznego w Polsce.

Poczucie bezpieczeństwa ekonomicznego Polaków wg stanu cywilnego

Dane przedstawione na wykresie 10 wskazują, że status cywilny wpływa na subiektywne poczucie bezpieczeństwa ekonomicznego. Najwyższy poziom stabilności odczuwają osoby pozostające w związku małżeńskim. Może to wynikać z podziału wydatków, wzajemnego wsparcia finansowego oraz poczucia wspólnej odpowiedzialności ekonomicznej. Nieco niższe, ale wciąż stosunkowo wysokie poczucie bezpieczeństwa

odczuwają ludzie w nieformalnych związkach oraz osoby wolne. Mimo że ich relacje nie mają formalnego uregulowania żyją w pojedynkę, często prowadzą samodzielne gospodarstwa domowe, co może zwiększać ich niezależność, ale też poziom obciążeń. Osoby, które zaklasyfikowano do grupy „inne”, informują o najniższym poczuciu bezpieczeństwa. Kategoria ta może obejmować osoby rozwiedzione, owdowiałe lub żyjące w trudniejszych warunkach. Grupa ta może być bardziej narażona na brak stabilnych źródeł dochodu i osłabione wsparcie społeczne.

Wykres 10. Poczucie bezpieczeństwa ekonomicznego Polaków wg stanu cywilnego

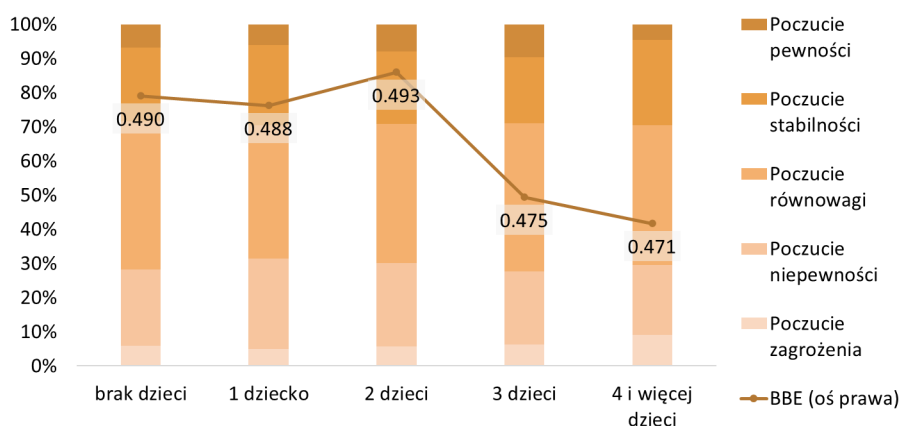

Źródło: badania własne

Poczucie bezpieczeństwa ekonomicznego Polaków wg liczby posiadanych dzieci

Ilość dzieci w rodzinie ma znaczenie dla subiektywnego odczucia ekonomicznego. Najwyższy stopień stabilności ekonomicznej odczuwają osoby mające dwoje dzieci, co może być związane z optymalnym bilansem między kosztami utrzymania a możliwościami organizacyjnymi i zawodowymi rodziców. Osoby, które nie mają dzieci bądź posiadają tylko 1 dziecko wykazują stosunkowo wysokie poczucie, chociaż jest ono nieco niższe niż w rodzinach w dwojgiem dzieci. Taka sytuacja może być skutkiem większej elastyczności finansowej, ale również braku pewnych form pomocy socjalnej, które są dostępne dla rodzin z dziećmi. Najniższy poziom bezpieczeństwa deklarują osoby wychowujące 3 oraz 4 lub więcej dzieci. Wzrost liczby dzieci wiąże się z osnącymi kosztami życia, większym obciążeniem domowego budżetu i często ograniczonym dostępem do dobrze płatnej pracy (np. z powodu opieki nad dziećmi). Dane te wskazują, że liczba dzieci silnie wpływa na postrzeganą sytuację finansową i może generować większe poczucie zagrożenia ekonomicznego wśród większych rodzin.

Wykres 11. Poczucie bezpieczeństwa ekonomicznego Polaków wg liczby posiadanych dzieci

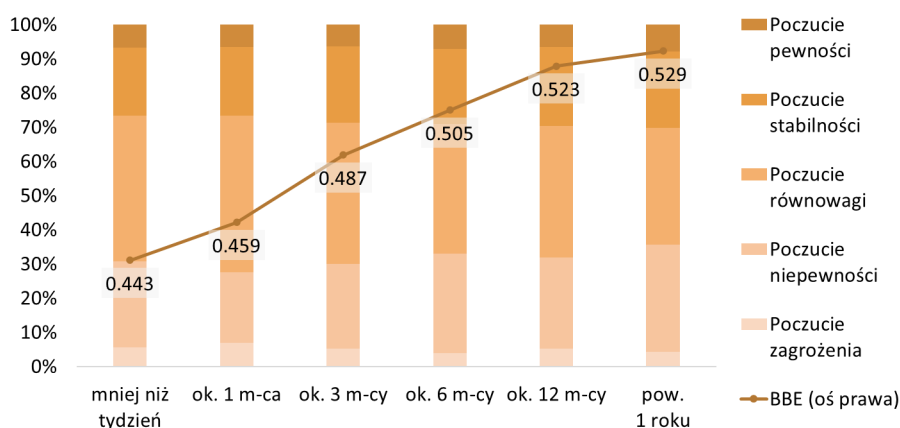
Źródło: badania własne

Poczucie bezpieczeństwa ekonomicznego Polaków wg długości okresu zabezpieczenia finansowego

Wyniki przedstawione na wykresie 12 jednoznacznie wskazują, że dłuższy czas zabezpieczenia finansowego przekłada się na większe poczucie bezpieczeństwa ekonomicznego. Osoby, które deklarują posiadanie środków na mniej niż tydzień, czują się zdecydowanie najmniej stabilnie - ich poziom BBE jest najniższy od wszystkich grup. Również osoby zabezpieczone finansowo na okres do 1 miesiąca wykazują niski poziom pewności ekonomicznej. Wyraźna poprawa w postrzeganiu bezpieczeństwa następuje po przekroczeniu granicy trzech miesięcy. Osoby mające oszczędności wystarczające na co

najmniej pół roku lub dłużej deklarują wyraźnie wyższy poziom stabilizacji. Najwyższy poziom BBE występuje w grupie osób, które mają oszczędności wystarczające na ponad 12 miesięcy. Ta zależność podkreśla, jak istotne jest posiadanie umiejętności oszczędzania i planowania finansowego w kształtowaniu osobistego poczucia bezpieczeństwa ekonomicznego. Długofalowe zabezpieczenie finansowe daje poczucie kontroli nad przyszłością i odporność na niespodziewane.

Wykres 12. Poczucie bezpieczeństwa ekonomicznego Polaków wg długości okresu zabezpieczenia finansowego

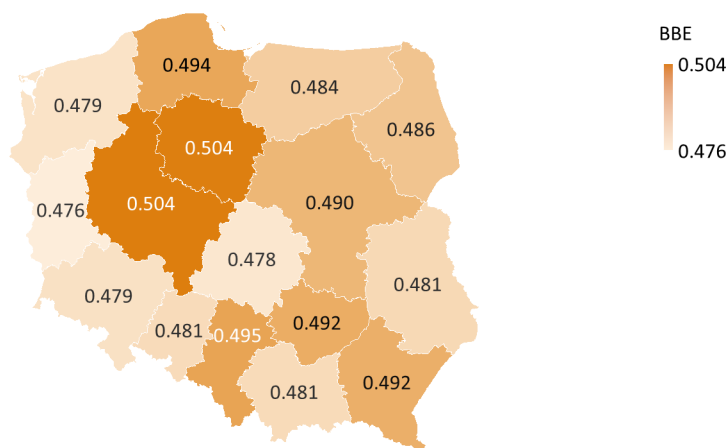

Źródło: badania własne

Poczucie bezpieczeństwa ekonomicznego Polaków wg województw

Najwyższy poziom poczucia bezpieczeństwa ekonomicznego występuje w województwach kujawsko-pomorskim i wielkopolskim. Są to jedyne regiony, gdzie wskaźnik BBE wskazuje, iż mieszkańcy deklarują poczucie stabilności własnych gospodarstw domowych z perspektywy finansowej. Względnie wysoki poziom wskaźnika BBE występuje także w woj. pomorskim, śląskim oraz w pasie od Podlasia przez Mazowsze, region Gór Świętokrzyskich aż do Podkarpacia. Najniższy poziom poczucia bezpieczeństwa ekonomicznego gospodarstw domowych zadeklarowali mieszkańcy zachodnich regionów Polski oraz Ziemi Łódzkiej. Z jednej strony tego rodzaju wyniki mogą być zaskoczeniem. Nie są one zbieżne z powszechnie znanym podziałem Polski na region wschodu i zachodu. Jest on najczęściej związany z aspektami przeciętnej dochodowości, rozwoju infrastruktury czy liczby przedsiębiorstw. Okazuje się, że subiektywne poczucie bezpieczeństwa ekonomicznego nie jest determinowane tymi czynnikami. Oczywiście, kwestia dochodu jest jedną z ważniejszych. Nie oznacza to jednak, iż ten aspekt jest czynnikiem zakotwiczenia w wybranych regionach Polski. Wyniki te pokazują jednocześnie, iż poczucie bezpieczeństwa jest pojęciem zdecydo-

Wykres 13. Poczucie bezpieczeństwa ekonomicznego Polaków wg województw

Źródło: badania własne

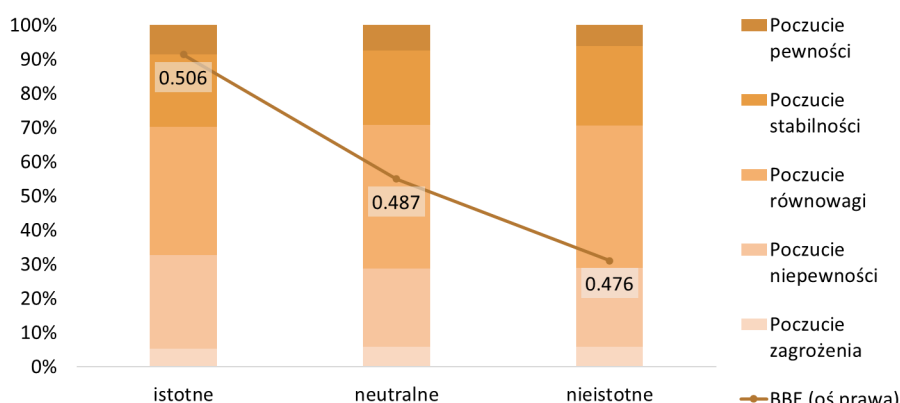
wanie szerszym, niż tylko proste skorelowanie z aspektem dochodów.

Poczucie bezpieczeństwa ekonomicznego Polaków wg deklaratywnej oceny istotności najmowania mieszkania

Osoby, które postrzegają najem mieszkania za istotny element swojej sytuacji życiowej, charakteryzują się wyższym poczuciem bezpieczeństwa ekonomicznego. Grupa ta osiąga najwyższy wskaźnik BBE, co może wynikać z bardziej poważniejszego podejścia do zarządzania oraz większej stabilności związanej z poczuciem kontroli nad miejscem zamieszkania. Respondenci deklarujący neutralny stosunek do najmu wykazują umiarkowane poczucie bezpieczeństwa,

natomiast najniższy poziom stabilności finansowej występuje wśród osób, które nie uznają najmu za ważny. Niski BBE w tej grupie może odzwierciedlać brak poczucia trwałości, nieregularności sytuacji mieszkaniowej lub niepewności co do przyszłości. Dane wskazują, że subiektywna ocena znaczenia najmu jest powiązana z ogólnym poczuciem ekonomicznej pewności—osoby, które traktują mieszkanie jako istotny aspekt, częściej odczuwają większą stabilność finansową i planują długoterminowo.

Wykres 14. Poczucie bezpieczeństwa ekonomicznego Polaków wg deklaratywnej oceny istotności najmowania mieszkania

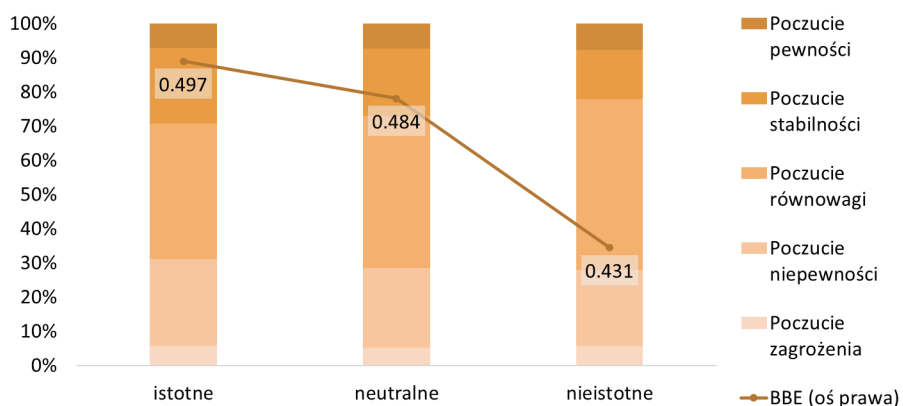

Źródło: badania własne

Poczucie bezpieczeństwa ekonomicznego Polaków wg deklaratywnej oceny istotności własności mieszkania

Poczucie bezpieczeństwa ekonomicznego Polaków jest ściśle powiązane z postrzeganiem znaczeniem posiadania mieszkania. Osoby, które doceniają posiadanie własności lokalu, mają tendencję do wykazywania najwyższego poziomu stabilności finansowej. Może to wynikać z silniejszego poczucia kontroli nad własną sytuacją życiową, większej stabilizacji oraz postrzegania jako długoterminowego zabezpieczenia ekonomicznego. Własność mieszkania często wiąże się z przekonaniem o niezależności i trwałości miejsca zamieszkania, co bezpośrednio przekłada się na subiektywne poczucie stabilności. Osoby, które traktują własność mieszkania jako kwestię neutralną, również wykazują stosunkowo wysokie poczucie bezpieczeństwa, choć nieco niższe. W ich przypadku dominować mogą pragmatyczne podejście oraz elastyczność dotycząca wyboru miejsca zamieszkania. Najniższe poczucie bezpieczeństwa deklarują osoby, które nie przypisują własności mieszkania istotnej roli. Może to wskazywać na życie w warunkach większej niestabilności mieszkaniowej lub ograniczone możliwości finansowe. Brak stałego miejsca zamieszkania może prowadzić do zwiększenia niepokoju i uczucia zagrożenia, co objawia się naj-

Wykres 15. Poczucie bezpieczeństwa ekonomicznego Polaków wg deklaratywnej oceny istotności własności mieszkania

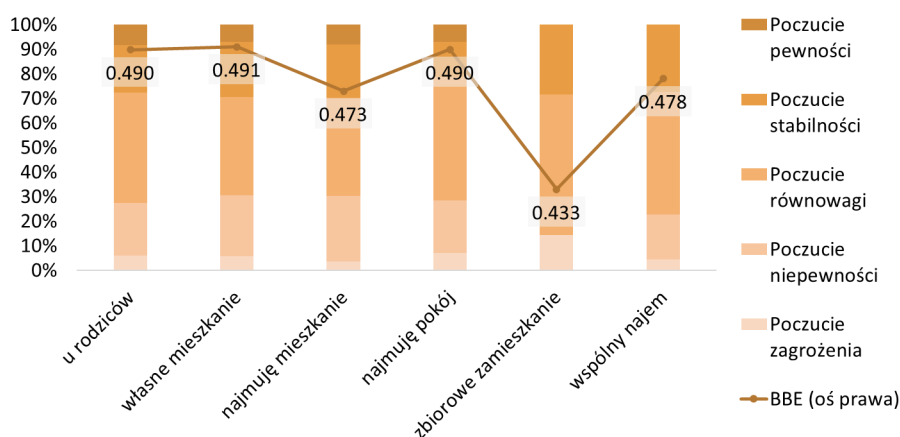
Źródło: badania własne

niższym wynikiem wskaźnika BBE w tej kategorii.

Poczucie bezpieczeństwa ekonomicznego Polaków wg aktualnej formy zamieszkania

Forma zamieszkania znacząco oddziałuje na subiektywne poczucie bezpieczeństwa ekonomicznego. Najwyższy poziom stabilności deklarują osoby posiadające własne mieszkanie oraz te, które mieszkają u rodziców, co może wynikać z niskich lub braku kosztów utrzymania oraz poczucia trwałości sytuacji mieszkaniowej. Równie wysoki poziom bezpieczeństwa ekonomicznego dotyczy osób najmujących pokój na własne potrzeby. Należy podkreślić, iż jest to najczęściej grupa ludzi najmłodszych. Są to w

Wykres 16. Poczucie bezpieczeństwa ekonomicznego Polaków wg aktualne formy zamieszkania

Źródło: badania własne

większości studenci i uczniowie. Wysoki poziom ich poczucia bezpieczeństwa został już opisany. Trudno więc stwierdzić, iż forma ich aktualnego zamieszkania ujawnia przyczynę takiego wyniku. Inaczej sytuacja wygląda pośród osób mieszkających na własne potrzeby. W porównaniu z grupą właścicieli mieszkań można stwierdzić, iż sytuacja ekonomiczna najemców jest na niższym poziomie. Jest to interesujące zagadnienie dotyczące rynku nieruchomości mieszkaniowych.

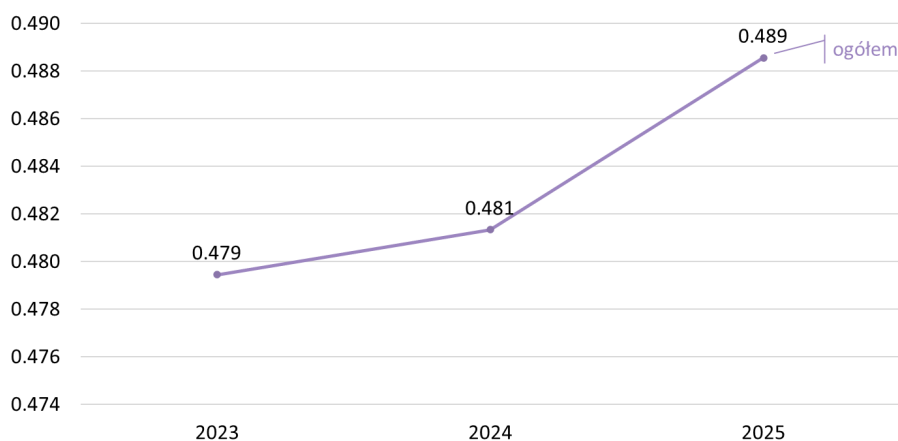

Zmiany poczucia bezpieczeństwa ekonomicznego— wyniki szczegółowe

Zmiany poczucia bezpieczeństwa ekonomicznego Polaków ogółem

Analiza zaprezentowanych danych wskazuje na ciągły wzrost poczucia bezpieczeństwa ekonomicznego wśród Polaków w analizowanym okresie. W roku 2023 wskaźnik ten osiągnął wartość **0,479**, co można interpretować jako umiarkowane, lecz wciąż stosunkowo niskie poczucie stabilności finansowej. W kolejnym roku (2024) zauważono niewielki wzrost do poziomu **0,481**, co może sugerować pierwsze oznaki poprawy sytuacji lub efektywność podejmowanych działań ochronnych. Największy wzrost odnotowano w roku 2025, kiedy to wskaźnik wyniósł **0,489** - co stanowi najwyższy wynik w trzyletnim badaniu. Ten wzrost może być rezultatem lepszych warunków makro-ekonomicznych, spadku inflacji lub rosnącego zaufania konsumentów do stabilności rynku pracy i systemu socjalnego. Mimo wzrostu, wartości wciąż utrzymują się w okoli-

Wykres 17. Zmiany poczucia bezpieczeństwa ekonomicznego Polaków, ogółem

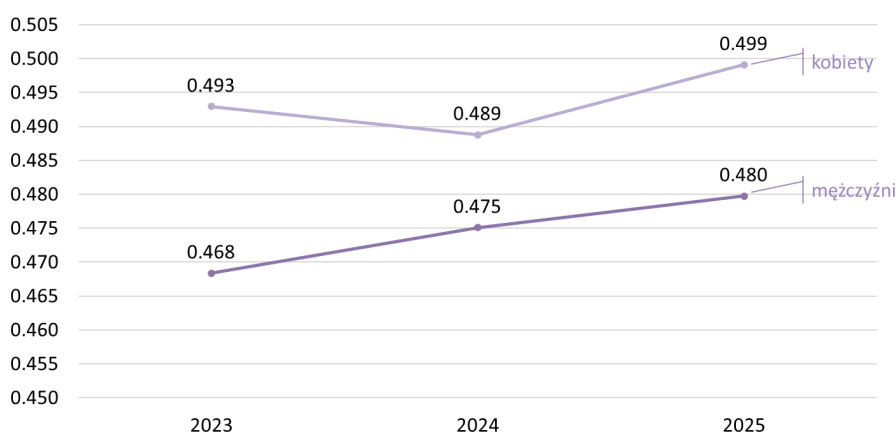

Źródło: badania własne

cach **0,48**, co wskazuje, że odczuwane bezpieczeństwo ekonomiczne jest nadal ograniczone i wymaga dodatkowych działań wzmacniających.

Zmiany poczucia bezpieczeństwa ekonomicznego Polaków wg płci

Wykres 18. Zmiany poczucie bezpieczeństwa ekonomicznego Polaków wg płci

Źródło: badania własne

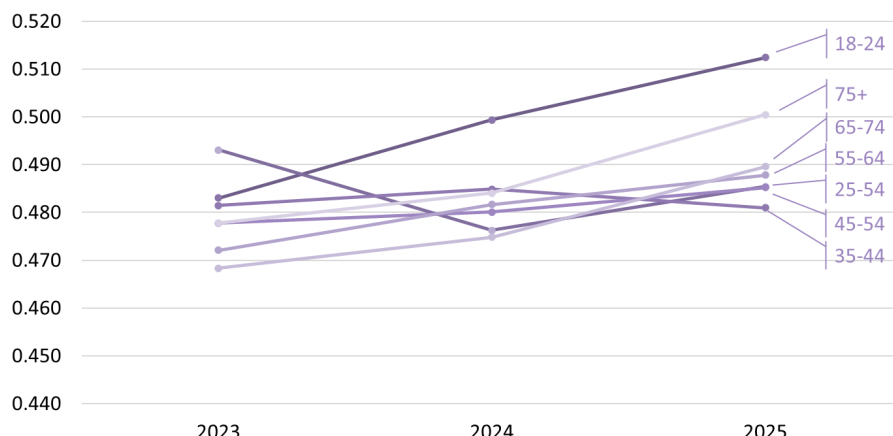
Na przestrzeni analizowanego okresu utrzymuje się znacząca różnica w postrzeganiu bezpieczeństwa ekonomicznego między kobietami a mężczyznami. Kobiety systematycznie zgłaszają wyższy poziom stabilności finansowej. Równocześnie zauważa się ogólny wzrost w obu grupach, co może sugerować poprawę sytuacji lub wzrost zaufania społecznego do systemów wsparcia ekonomicznego. Te różnice mogą być spowodowane różnymi doświadczeniami ekonomicznymi oraz poziomem ryzyka, który odczuwają mężczyźni i kobiety.

Zmiany poczucia bezpieczeństwa ekonomicznego Polaków wg grup wieku

Analiza danych według grup wieku ujawnia wyraźne różnicowanie na poziomie odczuwalnego bezpieczeństwa ekonomicznego. Grupy w średnim i starszym wieku - zwłaszcza te w przedziale 65-74 lat - doświadczają znacznego wzrostu poczucia stabilności finansowej w analizowanych latach. Może to być efektem świadczeń emerytalnych, względnej stabilności dochodów oraz mniejszych obciążeń finansowych w tej fazie życia. Z kolei młodsze grupy

wiekowe, zwłaszcza 35-44 lata, cechuje niższe i mniej stabilne poczucie bezpieczeństwa ekonomicznego. Wynikać to może z braku ustabilizowanej sytuacji zawodowej, większego ryzyka zatrudnienia oraz niepewności co do przyszłości. W grupie 45-54 lata obserwuje się względną stabilność, aczkolwiek bez zauważalnych tendencji wzrostowych, co może sugerować presję finansową związaną z okresem największych wydatków rodzinnych. Ogólnie rzecz biorąc,

Wykres 19. Zmiany poczucia bezpieczeństwa ekonomicznego Polaków wg grup wieku

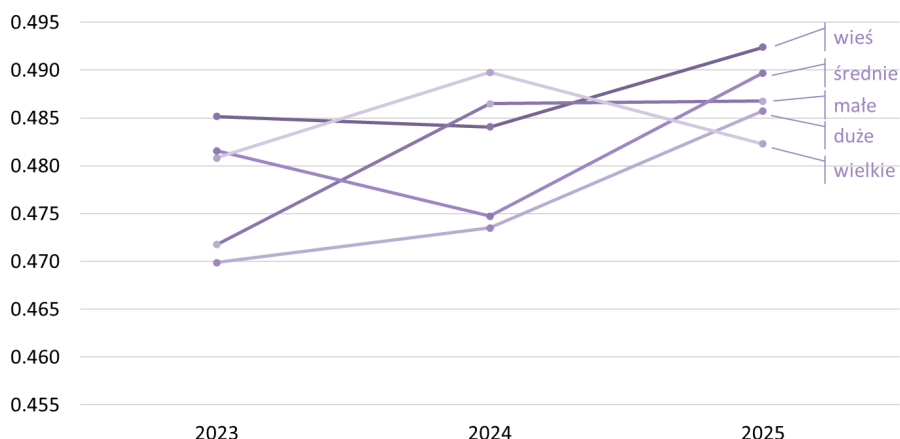

Źródło: badania własne

wiek pozostaje istotnym czynnikiem różnicującym postrzeganie bezpieczeństwa ekonomicznego, przy czym wzrost wieku koreluje z rosnącym poczuciem stabilizacji.

Zmiany poczucia bezpieczeństwa ekonomicznego Polaków wg wielkości miejscowości zamieszkania

Wykres 20. Zmiany poczucia bezpieczeństwa ekonomicznego Polaków wg wielkości miejscowości pochodzenia

Źródło: badania własne

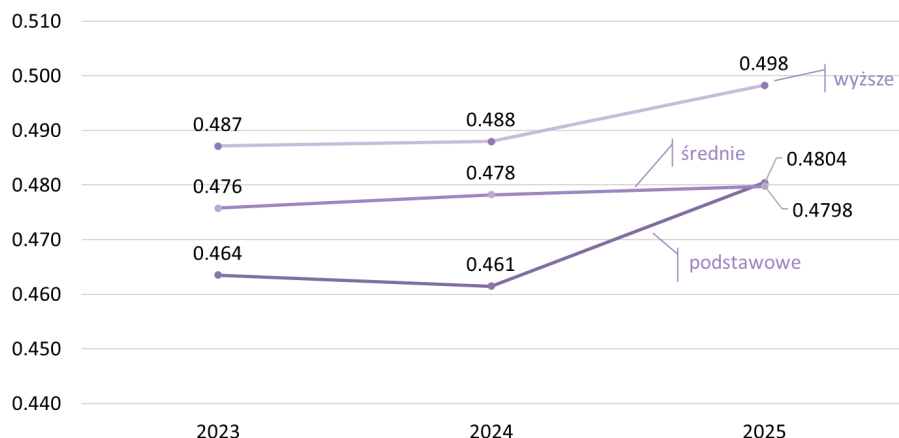
Zróżnicowanie poczucia bezpieczeństwa ekonomicznego wśród obywateli Polski jest ściśle związane z wielkością miejscowości, w których żyją. Mieszkańcy dużych i średnich miast systematycznie zgłaszają wyższe poczucie bezpieczeństwa ekonomicznego, co może wynikać z większej dostępności ofert zatrudnienia, wyższych zarobków oraz bardziej rozwiniętej infrastruktury społecznej. Dla mieszkańców wsi i małych miast poziom jest nadal niższy, jednak można dostrzec oznaki postępu. Te różnice ukazują wciąż obecny podział terytorialny w percepcji finansowego,

który wynika z różnej dostępności zasobów oraz możliwości ekonomicznych, zależnych od miejsca zamieszkania.

Zmiany poczucia bezpieczeństwa ekonomicznego Polaków wg wykształcenia

Gromadzone dane jasno wskazują, że poziom wykształcenia istotnie różnicuje poczucie bezpieczeństwa ekonomicznego. Osoby z wykształceniem wyższym konsekwentnie deklarują najwyższy poziom stabilności finansowej, a także największą dynamikę wzrostu w analizowanym okresie. Może to świadczyć o lepszej pozycji zawodowej, wyższych dochodach i większym poczuciu kontroli nad własną sytuacją ekonomiczną. Osoby z wykształceniem średnim wykazują umiarkowany, ale stabilny poziom poczucia bezpieczeństwa, bez wyraźnych spadków czy wzrostów. Natomiast najniższe wartości niezmiennie obserwuje się wśród osób z wykształceniem podstawowym. Grupa ta wykazuje również największą wrażliwość na zmiany gospodarcze, co może wynikać z ograniczonych możliwości zatrudnienia oraz niskiego poziomu zabezpieczeń społecznych. Przeprowadzona analiza potwierdza, że wykształcenie jest jednym z kluczowych czynników wpływających na poczucie finansowej stabilizacji i wskazuje na potrzebę wzmocnienia

Wykres 21. Zmiany poczucia bezpieczeństwa ekonomicznego Polaków wg wykształcenia

Źródło: badania własne

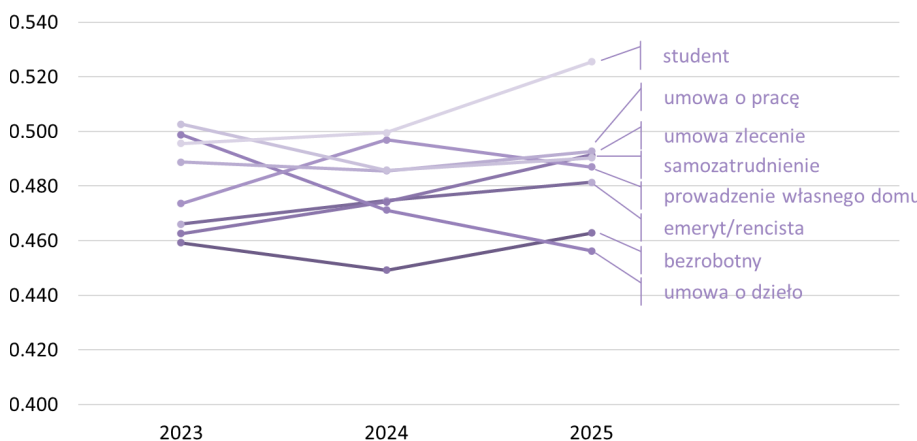
edukacyjnych i zawodowych polityk adresowanych do osób o niższym poziomie wykształcenia.

Zmiany poczucia bezpieczeństwa ekonomicznego Polaków wg statusu zawodowego

Status zawodowy wyraźnie wpływa na poziom odczuwanego bezpieczeństwa ekonomicznego. Najwyższe wyniki uzyskują osoby, które pracują na umowę o pracę oraz te samozatrudnione, co może świadczyć o stabilności ich dochodów i przewidywalności sytuacji zawodowej. Natomiast osoby zatrudnione na umowach cywilnoprawnych oraz bezrobotni odczuwają najniższy poziom, co może być związane z nieregularnymi

dochodami, brakiem zabezpieczeń społecznych oraz większym ryzykiem utraty przychodu. Uczniowie i studenci prezentują niski, lecz stopniowo rosnący poziom odczuwanej stabilności. Emeryci osiągają umiarkowane i stabilne wyniki, podczas gdy osoby zajmujące się prowadzeniem domu mają relatywnie niskie poczucie ekonomicznego bezpieczeństwa. Dane te wskazują na silne zróżnicowanie sytuacji ekonomicznej w zależności od formy aktywności zawodowej.

Wykres 22. Zmiany poczucia bezpieczeństwa ekonomicznego Polaków wg statusu zawodowego

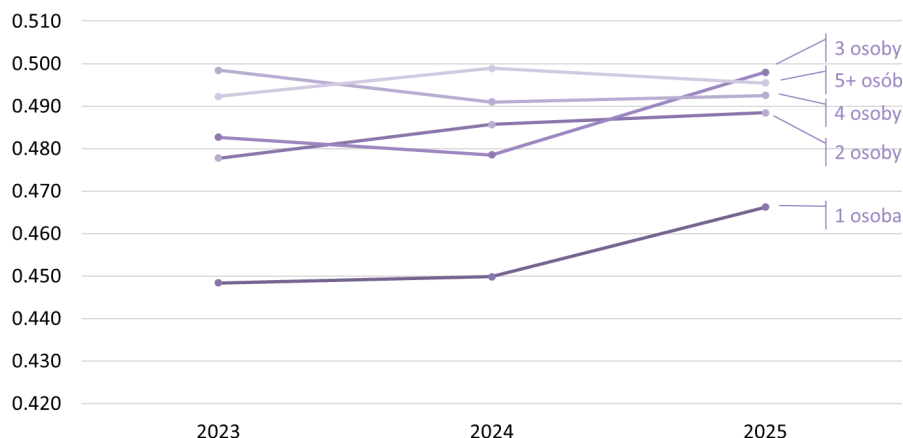

Źródło: badania własne

Zmiany poczucia bezpieczeństwa ekonomicznego Polaków wg liczby osób w gospodarstwie domowym

Wielkość gospodarstwa domowego okazuje się istotnym czynnikiem wpływającym na subiektywne poczucie bezpieczeństwa ekonomicznego. Statystyki wskazują, że osoby mieszkające samotnie niezmiennie deklarują najniższy poziom poczucia stabilizacji finansowej. Może to wynikać z faktu, że koszty życia nie są dzielone, a odpowiedzialność finansowa spoczywa w całości na jednej osobie. W przeciwieństwie do tego, gospodarstwa liczące 3 lub 4 osoby utrzymują wyższe i stosunkowo stabilne poziomy bezpieczeństwa ekonomicznego, co może być efektem wspólnego budżetu, zdywersyfikowanych źródeł dochodu oraz większego wsparcia wewnątrz rodziny. Najwyższy wzrost poczucia bezpieczeństwa obserwuje się w liczących 5 i więcej osób, co może świadczyć o poprawie sytuacji socjalnej lub skuteczności świadczeń rodzinnych. Warto zauważyć, że poczucie bez-

Wykres 23. Zmiany poczucia bezpieczeństwa ekonomicznego Polaków wg liczby osób w gospodarstwie domowym

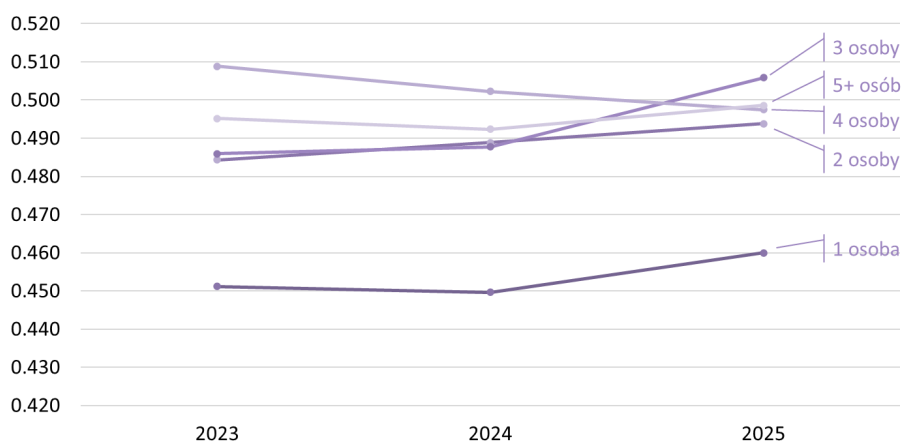

Źródło: badania własne

pieczeństwa w gospodarstwach dwuosobowych i jednoosobowych rośnie wolniej, co może sugerować większą wrażliwość tych grup na wahania gospodarcze i rosnące koszty życia.

Zmiany poczucia bezpieczeństwa ekonomicznego Polaków wg liczby osób w gospodarstwie domowym z własnym dochodem

Wykres 24. Zmiany poczucia bezpieczeństwa ekonomicznego Polaków wg liczby osób w gospodarstwie domowym z własnym dochodem

Źródło: badania własne

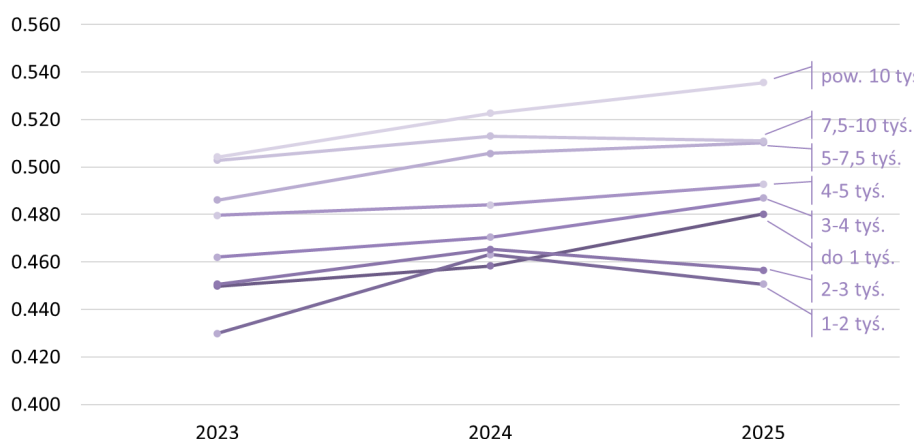
Liczba osób, które generują dochód w danym gospodarstwie domowym, ma istotny wpływ na poziom odczuwanego bezpieczeństwa ekonomicznego. Najniższy poziom stabilności finansowej deklarują osoby żyjące w gospodarstwach, gdzie tylko jedna osoba uzyskuje dochód. Może to wynikać z dużego obciążenia jednej osoby odpowiedzialnością za pokrycie wszystkich wydatków, co zwiększa wrażliwość na zmiany sytuacji zawodowej lub zdrowotnej. W gospodarstwach z większą liczbą osób przynoszących dochód – zwłaszcza w tych, gdzie jest 4 lub 5 osób – poczucie bez-

pieczeństwa wzrasta i stabilizuje się na wyższym poziomie. Wzajemne wsparcie finansowe i zdysfinkowane źródła przychodu wzmacniają odporność takich gospodarstw na czynniki zewnętrzne. Ogólnie rzecz biorąc, dane te sugerują, że większa liczba dochodowych osób w gospodarstwie domowym znacznie polepsza jego subiektywnie postrzeganą sytuację finansową.

Zmiany poczucia bezpieczeństwa ekonomicznego Polaków wg przeciętnego dochodu na 1 osobę w gospodarstwie domowym

Zgromadzone dane wyraźnie potwierdzają, że średni dochód na osobę w gospodarstwie domowym jest silnie związany z poziomem odczuwanego bezpieczeństwa ekonomicznego. Najniższe wartości występują w grupach o najniższych dochodach – poniżej 1 tys. zł oraz 1–2 tys. zł, gdzie poczucie stabilizacji jest znacząco osłabione i wykazuje jedynie niewielkie zmiany w czasie. Wraz ze wzrostem dochodów poczucie bezpieczeństwa wyraźnie rośnie. Najwyższy poziom stabilności deklarują osoby w gospodarstwach, gdzie przeciętny dochód na osobę przekracza 10 tys. zł. Co istotne, w tej grupie notuje się również najbardziej dynamiczny wzrost wskaźnika na przestrzeni trzech lat. Pozostałe przedziały do-

Wykres 25. Zmiany poczucia bezpieczeństwa ekonomicznego Polaków wg przeciętnego dochodu na 1 osobę w gospodarstwie domowym

Źródło: badania własne

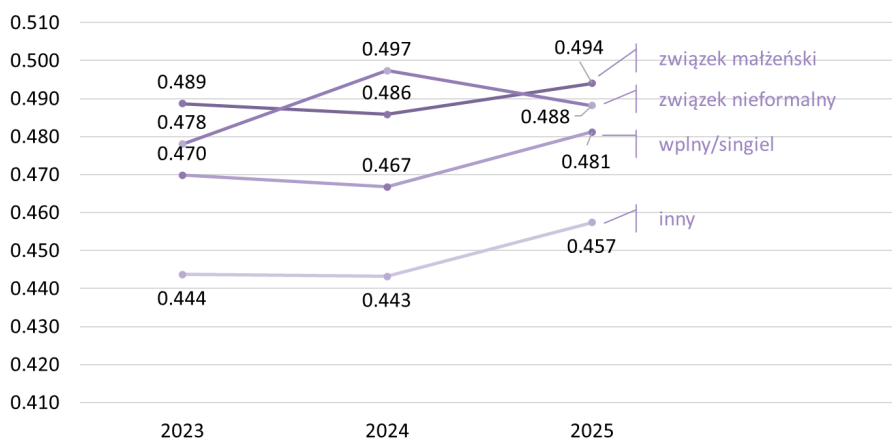
chodowe (3–7,5 tys. zł) plasują się w zakresie średnim, jednak z widoczną tendencją wzrostową. Te obserwacje jednoznacznie wskazują, że wyższe dochody znacznie podnoszą osobiste poczucie bezpieczeństwa ekonomicznego oraz odporność gospodarstw domowych na zmiany w gospodarce.

Zmiany poczucia bezpieczeństwa ekonomicznego Polaków wg stanu cywilnego

Stan cywilny ma wyraźny wpływ na poczucie bezpieczeństwa ekonomicznego. Najwyższe i najbardziej stabilne poczucie bezpieczeństwa

deklarują osoby pozostające w związku małżeńskim, co może być efektem współdzielenia kosztów życia, podziału odpowiedzialności finansowej oraz większego wsparcia emocjonalnego. Osoby żyjące w związkach nieformalnych także odnotowują wysoki poziom poczucia stabilizacji, choć z większą dynamiką zmian w czasie. Z kolei osoby samotne (wolne) oraz należące do kategorii „inny” wykazują niższy poziom bezpieczeństwa ekonomicznego, choć z zauważalnym wzrostem w ostatnim roku. Szczególnie niski poziom poczucia stabilności finansowej występuje wśród osób

Wykres 26. Zmiany poczucia bezpieczeństwa ekonomicznego Polaków wg stanu cywilnego

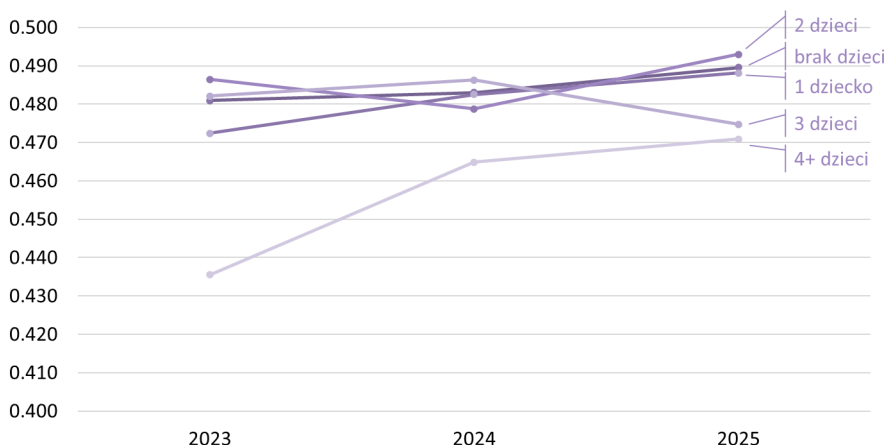
Źródło: badania własne

samotnych, co może być związane z brakiem wsparcia oraz koniecznością ponoszenia wszystkich kosztów życia samodzielnie. Dane te potwierdzają, że sytuacja życiowa i relacyjna ma realny wpływ na subiektywne postrzeganie sytuacji ekonomicznej.

Zmiany poczucia bezpieczeństwa ekonomicznego Polaków wg liczby posiadanych dzieci

Liczba posiadanych dzieci okazuje się istotnym czynnikiem wpływającym na subiektywne poczucie ekonomiczne. Osoby nieposiadające dzieci utrzymują względnie wysoki i stabilny poziom poczucia stabilizacji finansowej, co może być związane z niższym poziomem wydatków oraz większą elastycznością budżetu domowego. Rodziny z jednym lub dwojgiem dzieci osiągają zbliżone wartości, z tendencją wzrostową, co może wskazywać na stosunkowo dobrą adaptację do obciążeń finansowych przy umiarkowanej liczbie osób na utrzymaniu. W przypadku rodzin z trojgiem lub większą liczbą dzieci, poziom poczucia bezpieczeństwa jest niższy, choć w niektórych grupach zauważalna jest poprawa. Może to świadczyć o skuteczności wsparcia socjalnego, np. programów prorodzinnych. Jednocześnie różnice między poszczególnymi kategoriami nie są drastyczne, co może sugerować, że liczba dzieci wpływa na ocenę sytuacji ekonomicznej,

Wykres 27. Zmiany poczucia bezpieczeństwa ekonomicznego Polaków wg liczby posiadanych dzieci

Źródło: badania własne

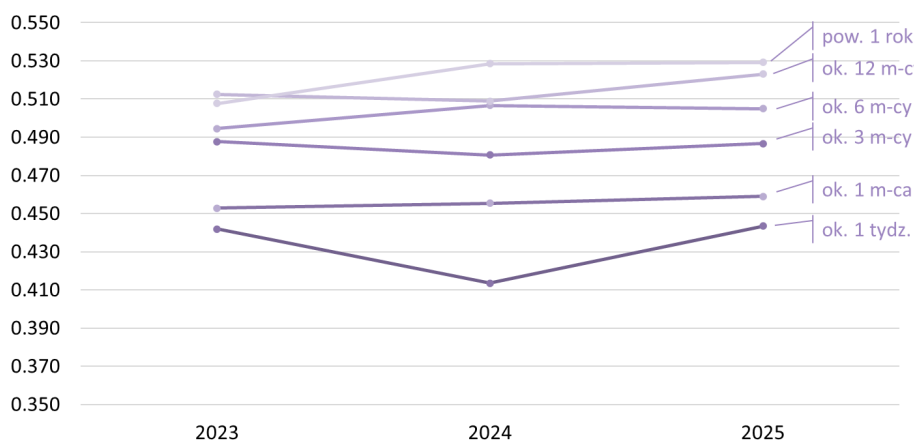
ale jest łagodzona przez inne czynniki, takie jak dochód, zatrudnienie czy dostęp do świadczeń.

Zmiany poczucia bezpieczeństwa ekonomicznego Polaków wg długości okresu zabezpieczenia finansowego

Zdolność do samodzielnego zabezpieczenia potrzeb w czasie jest wyraźnie związana z poczuciem ekonomicznego bezpieczeństwa. Najwyższy i najbardziej stabilny poziom deklarują osoby, które posiadają zabezpieczenie na okres co najmniej jednego roku. Ta grupa osiąga największe wartości wskaźnika w całym badanym okresie, co dowodzi, jak istotna jest długoterminowa stabilność finansowa dla subiektywnego poczu-

cia bezpieczeństwa. Z kolei osoby, które deklarują zdolność utrzymania się przez mniej niż tydzień lub do miesiąca, odczuwają zdecydowanie niższy poziom bezpieczeństwa, z zauważalnym pogorszeniem w 2024 r. i jedynie częściowym odbiciem w 2025. Pozostałe grupy (3–6 oraz 6–12 miesięcy) zajmują pozycje pośrednie, ale także wykazują stopniową poprawę. Te dane wyraźnie pokazują, że dłuższy czas przewidywanej samodzielności finansowej wiąże się z wyższym poczuciem stabilności ekonomicznej.

Wykres 28. Zmiany poczucia bezpieczeństwa ekonomicznego Polaków wg długości okresu zabezpieczenia finansowego

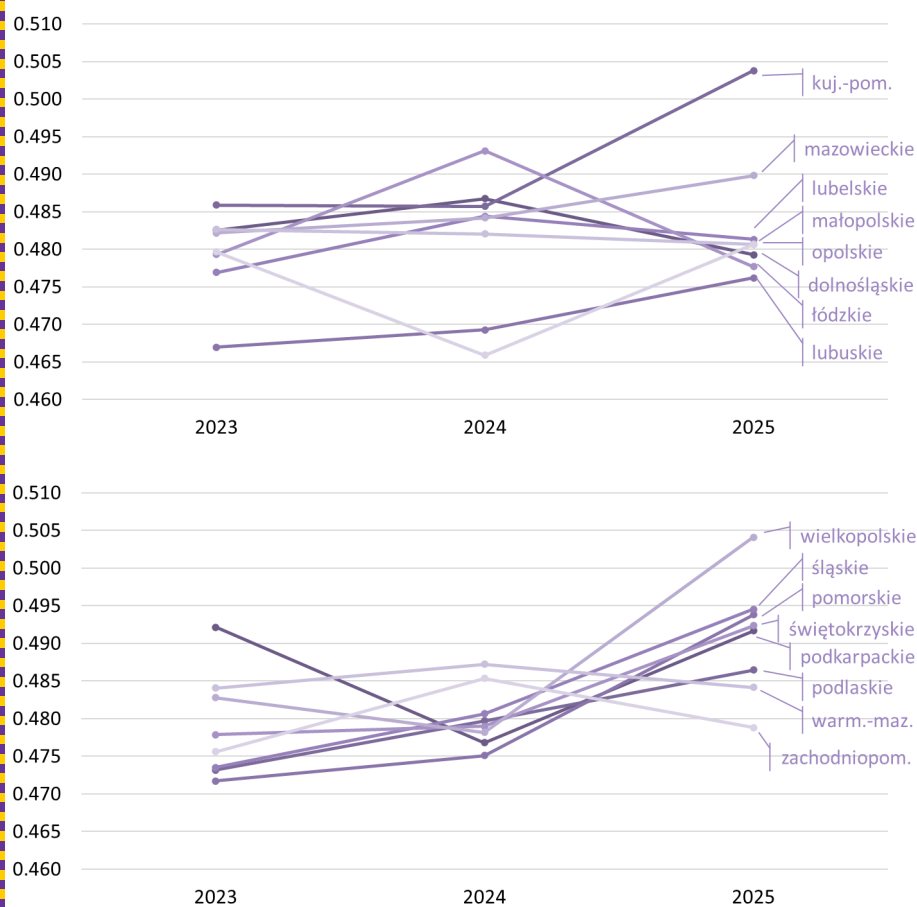

Źródło: badania własne

Zmiany poczucia bezpieczeństwa ekonomicznego Polaków wg województw

Zróznicowanie terytorialne poczucia bezpieczeństwa ekonomicznego Polaków stanowi istotny aspekt diagnozy kondycji społeczno-gospodarczej kraju. Analiza danych z lat 2023–2025 wskazuje, że odczuwana stabilność finansowa obywateli nie jest rozłożona równomiernie – zarówno w ujęciu poziomym, jak i dynamiki zmian. Województwa takie jak **mazowieckie**, **dolnośląskie** oraz **pomorskie** regularnie uzyskują wyższe wskaźniki poczucia bezpieczeństwa. Regiony te charakteryzują się rozwiniętą infrastrukturą, wysokim poziomem zatrudnienia, wyższymi przeciętnymi dochodami i stosunkowo niskim poziomem bezrobocia. Dodatkowym atutem jest koncentracja dużych ośrodków miejskich, co zwiększa dostęp do usług publicznych i rynku pracy. Z drugiej strony, województwa takie jak **warmińsko-mazurskie**, **świętokrzyskie**, **podkarpackie** czy **lubelskie** znajdują się w grupie regionów o najniższym poziomie poczucia bezpieczeństwa ekonomicznego. Wskaźniki dla tych województw cechuje również mniejsza dynamika wzrostu, co może sugerować utrwaloną marginalizację ekonomiczną oraz gorszy dostęp do stabilnych form zatrudnienia. W tych regionach duży odsetek ludności zamieszkuje tereny wiejskie, co dodatkowo może pogłębiać wykluczenie ekonomiczne. Interesującym zjawiskiem jest wzrost poziomu poczucia bezpieczeństwa ekonomicznego w województwach **zachodniopomorskim** oraz **kujawsko-pomorskim** w 2025 roku. Może to świadczyć o skutecznych działaniach regionalnych, inwestycjach lokalnych lub poprawie warunków życia, dzięki pomocy programów społecznych, rozwoju infrastruktury transportowej czy utworzeniu nowych miejsc pracy. Wnioski płynące z analizy podkreślają, że poczucie ekonomiczne w Polsce pozostaje silnie uzależnione od uwarunkowań regionalnych. Utrzymujące się różnice pomiędzy poszczególnymi województwami sugerują potrze-

Wykres 29. Zmiany poczucia bezpieczeństwa ekonomicznego Polaków wg województw

Źródło: badania własne

bę wprowadzenia polityki rozwojowej, która uwzględnia lokalne potrzeby—zarówno w obszarze inwestycji w infrastrukturę, jak i działań wspierających zatrudnienie oraz dostęp do usług publicznych. Wsparcia wymagają przede wszystkim regiony o niższym wskaźniku bezpieczeństwa, gdzie negatywne skutki nierównowagi społeczno-gospodarczej są szczególnie widoczne. Wyrównywanie szans rozwojowych między województwami nie tylko sprzyja poprawie jakości życia mieszkańców, ale również może wzmocnić ogólną odporność społeczną i gospodarczą kraju.

Skrócony opis metody badawczej

Wskaźnik BBE w sposób fundamentalny odnosi się do zjawiska bezpieczeństwa ekonomicznego gospodarstw domowych. Należy je rozumieć jako pewien stan, który daje możliwości rozwoju osobistego, osiągania regularnych dochodów, a także generowania oszczędności, które to będą w stanie pobudzać inwestycje prywatne gospodarstw domowych. Stan ten umożliwia z jednej strony przeciwdziałanie zagrożeniu ubożenia, z drugiej strony pozwala na podejmowanie działań mających na celu bogacenie się i zwiększanie/poprawę standardu życia gospodarstw domowych.

Głównym celem jest więc zdiagnozowanie poczucia tak rozumianego bezpieczeństwa ekonomicznego przez polskie gospodarstwa domowe. Dla osiągnięcia postawionego celu opracowany został wskaźnik, który bazuje na czterech aspektach bezpieczeństwa (*Economic Security Aspect - ESA_j*):

- subiektywna ocena obecnego poziomu cen dóbr i usług konsumpcyjnych z perspektywy możliwości zakupowych gospodarstw domowych (*Prices Level Assessment, PLA_{ij}*);
- subiektywne zdolności do zakupów w rozumieniu parytetu siły nabywczej gospodarstw domowych (*Purchasing Power Parity, PPP_{ij}*);
- subiektywny deficyt budżetu gospodarstw domowych rozumiany jako konieczna i/lub wymuszona różnymi sytuacjami rezygnacja z konsumpcji dóbr i usług (*Household Budget Deficyt, HBD_{ij}*);
- subiektywna nadwyżka budżetu gospodarstw domowych rozumiana jako możliwości dodatkowej konsumpcji dóbr i usług (*Household Budget Surplus, HBS_{ij}*).

Każdy z powyższych aspektów odnosi się do analizowanych grup dóbr i usług konsumpcyjnych (indeks *j*). Są nimi:

- żywność;
- napoje bezalkoholowe;
- napoje alkoholowe;
- wyroby tytoniowe;
- odzież;
- obuwie;

- czynsz i/lub opłaty administracyjne użytkownika mieszkania lub domu;
- nośniki energii (energia elektryczna i ciepła, gaz, opał);
- wyposażenie mieszkania (np. meble, artykuły dekoracyjne, sprzęt oświetleniowy, sprzęt AGD);
- lekarstwa i sprzęt medyczny/rehabilitacyjny;
- usługi lekarskie i ambulatoryjne;
- eksploatacja prywatnych środków transportu;
- paliwo (np. benzyna, olej napędowy, LPG);
- usługi transportowe (np. transport pasażerski drogowy, komunikacja miejska);
- sprzęt i usługi telekomunikacyjne;
- usługi związane z rekreacją i kulturą;
- czasopisma, gazety, książki;
- edukacja;
- usługi restauracyjne i hotelarskie;
- artykuły higieny osobistej, kosmetyki oraz
- inwestycje finansowe (np. obligacje, lokaty terminowe, fundusze inwestycyjne).

W badaniach ankietowych respondenci mieli możliwość udzielania odpowiedzi na kluczowe pytania w jedenastopunktowej skali (0-10). Wynika to z tego, iż w dalszych analizach wykorzystano wskaźnik rekomendacji netto (*Net Promoter Score, NPS*). Co do zasady, im wyższe wartości na skali ocen, tym dany element nosi znamiona bardziej pozytywnego.

Na podstawie uzyskanych wyników został oszacowany indywidualny wskaźnik dla każdego z respondentów. Taki zabieg sprawia, iż ostatecznie przedstawione wyniki należy traktować jako zagregowane subiektywne poczucie bezpieczeństwa ekonomicznego gospodarstw domowych.

Należy jednocześnie podkreślić, iż przyjęta metoda szacowania wskaźnika BBE sprawia, iż jego wartość będzie się zawsze znajdowała w zakresie od 0 do 1. To pozwoliło na określenie klas poczucia bezpieczeństwa. W tym celu obliczono częstość występowania indywidualnych wskaźników poczucia bezpieczeństwa w przedziałach 0,1 pkt. Określono rozkład normalny tych ocen

w dziesięciu przedziałach i obliczono wartość średnią, minimalną, maksymalną oraz odchylenie standardowe. W dalszej kolejności zdefiniowano granice pięciu klas:

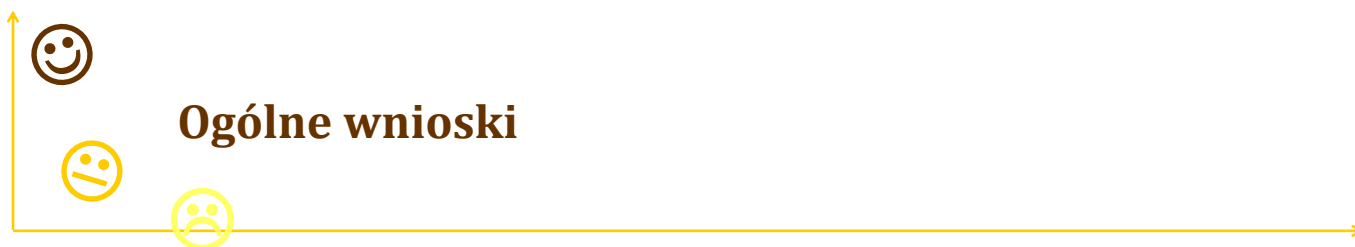
- poczucie zagrożenia;
- poczucie niepewności;
- poczucie równowagi;
- poczucie stabilności;
- poczucie pewności.

Szczegółowy opis metody obliczania wskaźnika poczucia bezpieczeństwa ekonomicznego gospodarstw domowych znajduje się w pierwszym wydaniu raportu, który jest dostępny na stronach Wydawnictwa Naukowego Uniwersytetu Kaliskiego.

Przyjęta metoda determinuje także sposób in-

terpretacji prezentowanych wyników w niniejszym raporcie. Najważniejsza informacja płynie z samej wartości wskaźnika BBE. Do jej interpretacji należy wykorzystać przedstawioną powyżej klasyfikację poczucia bezpieczeństwa. Kolejna informacja płynie z przedstawionej procentowej struktury wskaźnika BBE. Wykorzystano tu skumulowane wykresy kolumnowe. Ujawniają one liczebność gospodarstw domowych, które znalazły się w poszczególnych klasach poczucia bezpieczeństwa.

W odrębnym rozdziale raportu przedstawiono zmiany wskaźnika BBE w kolejnych latach badania (2023 oraz 2024 i 2025). W tym wypadku na wykresach znajdują się wartości wskaźnika poczucia bezpieczeństwa wyznaczane w poszcze-

Ogólne wnioski

Badania gospodarstw domowych z uwagi na ich subiektywne oceny zjawisk dotyczących codziennego funkcjonowania na tle otoczenia gospodarczego są cennym uzupełnieniem badań cen, wydatków czy dochodów tych jednostek. Dają bowiem nieuchwytną w innych badaniach perspektywę indywidualnych ocen, które odbywają się na tle indywidualnych oczekiwań co do jakości życia, poczucia zadowolenia i postrzegania statusu własnego gospodarstwa domowego. Poczucie bezpieczeństwa, podobnie jak szczęścia czy zagrożenia jest efektem indywidualnej percepcji konkretnej osoby. Stąd nasze podejście do tematu i podkreślenie subiektywnej oceny. Uzyskane wyniki pokazują, że poziom bezpieczeństwa ekonomicznego nie musi być wyłącznie wypadkową wysokich dochodów, a problem jest złożony. Wnioski z tegorocznej edycji badania wskazują na kilka wartych uwagi założeń:

- Średni poziom poczucia bezpieczeństwa ekonomicznego wśród Polaków znajduje się na umiarkowanym poziomie (wartość wskaźnika BBE=0,489). Przy czym największa liczba osób zgłasza poczucie stabilności lub równowagi, a mniej wskazuje na skrajne stany skrajne, tj. pewność lub zagrożenie. Może to oznaczać, że Polacy

zauważają względną stabilność swojej sytuacji finansowej, jednocześnie obawiają się o swoją przyszłość.

- Mężczyźni częściej niż kobiety wskazują na pozytywny poziom subiektywnego odczucia bezpieczeństwa ekonomicznego, co może być spowodowane stabilną i bardziej opłacalną pracą, a tym samym większym komfortem finansowym.
- Wraz z wiekiem subiektywne odczuwanie bezpieczeństwa ekonomicznego poprawia się, najwyższy poziom osiąga w grupie najstarszych respondentów, co może wiązać się z pewnym choć nie zawsze najwyższym zabezpieczeniem emerytalnym. Natomiast, najniższy poziom odnotowano wśród najmłodszych badanych, o niestabilnych jeszcze dochodach i często braku samodzielności finansowej, a z drugiej strony wysokich oczekiwaniach co do warunków życia.
- Wielkość miejsca zamieszkania ma wpływ na percepcję bezpieczeństwa ekonomicznego. Mieszkańcy wsi wyrażają najwyższe poczucie stabilizacji, co może wynikać zarówno z poziomu oczekiwań co do jakości życia ale również z wysokiego stopnia samowystarczalności w codziennym funkcjo-

nowaniu. Z drugiej strony najniższe poczucie bezpieczeństwa występuje w wielkich miastach.

- Osoby posiadające wyższe wykształcenie doświadczają największej stabilności finansowej, co jest widoczne w najwyższym poziomie wskaźnika BBE. W pozostałych dwóch grupach poziom wskaźnika jest niższy ale o zbliżonej wartości.
- Status zawodowy także jest czynnikiem różnicującym poczucie bezpieczeństwa ekonomicznego polskich gospodarstw domowych. Najwyższy jest w grupie studentów, a najniższy wśród osób zatrudnionych na umowy o dzieło. Zatem z jednej strony zabezpieczenie finansowe rodziców lub stypendia i dodatkowy zarobek, z drugiej niepewność i niestabilność w czasie pozyskiwania umów o dzieło determinują poczucie bezpieczeństwa ekonomicznego.
- Równie ciekawy wniosek wynika z oceny bezpieczeństwa wg liczby osób w gospodarstwie domowym. Osoby mieszkające samotnie deklarują najniższy poziom bezpieczeństwa ekonomicznego, znacznie poniżej przeciętnej. Wynika to z faktu, iż wysokie koszty bieżącego utrzymania (w tym mieszkaniowe) nie rozkładają się na kilka osób. Fakt ten potwierdza również zależność znacznej poprawy poczucia bezpieczeństwa ekonomicznego w miarę zwiększania się liczby osób osiągających dochód w gospodarstwie domowym.
- Równie ciekawy wniosek wynika z oceny bezpieczeństwa wg liczby osób w gospodarstwie domowym. Osoby mieszkające samotnie deklarują najniższy poziom bezpieczeństwa ekonomicznego, znacznie poniżej przeciętnej. Wynika to z faktu, iż wysokie koszty bieżącego utrzymania (w tym mieszkaniowe) nie rozkładają się na kilka osób. Fakt ten potwierdza również zależność znacznej poprawy poczucia bezpieczeństwa ekonomicznego w miarę zwiększania się liczby osób osiągających dochód w gospodarstwie domowym.
- Poczucie bezpieczeństwa nieprzerwanie wzrasta w miarę zwiększania się poziomu dochodów. Najniższy poziom nie dotyczy osób w grupie zarabiającej 1-2 tys. zł na osobę. Najwyższy poziom wskaźnika (BBE=0,536) dotyczy gospodarstw z dochodami powyżej 10 tys. zł na osobę. Im wyższe dochody tym większe realne szan-

se na poprawę warunków życiowych, wzmacniają poczucie kontroli i niezależności finansowej, ale jednocześnie wyzwalają większe subiektywne potrzeby.

- Status cywilny wpływa na subiektywne poczucie bezpieczeństwa ekonomicznego. Najwyższy poziom stabilności odczuwają osoby pozostające w związku małżeńskim oraz w związkach nieformalnych i osoby stanu wolnego. W pierwszych dwóch grupach respondentów może to wynikać ze współodpowiedzialności za funkcjonowanie gospodarstwa domowego, w drugim z poczucia bycia zdanym tylko na siebie i dążenia do zapewnienia tej stabilności jako priorytetu.
- Zwiększająca się liczba dzieci w gospodarstwie domowym, zwłaszcza powyżej dwóch silnie wpływa na obniżanie się wskaźnika bezpieczeństwa ekonomicznego tych gospodarstw domowych. Wiąże się to z większym poczuciem zagrożenia ekonomicznego wśród większych rodzin.
- Oszczędności i rezerwy finansowe są silną determinantą bezpieczeństwa ekonomicznego gospodarstw domowych. Niski poziom wskaźnika zanotowano w dwóch grupach respondentów deklarujących środki na mniej niż tydzień lub miesiąc. Wyraźna poprawa w postrzeganiu bezpieczeństwa następuje po przekroczeniu granicy trzech miesięcy.
- Poziom poczucia bezpieczeństwa ekonomicznego jest zróżnicowany przestrzennie i wbrew oczekiwaniom nieskorelowany silnie z poziomem dochodów (wg województw). Najwyższy występuje w województwach kujawsko-pomorski i wielkopolskim, a najniższy w województwie lubuskim.
- Poczucie bezpieczeństwa ekonomicznego Polaków jest ściśle powiązane z postrzeganym znaczeniem posiadania mieszkania. Osoby, które doceniają posiadanie własności lokalu, mają tendencję do wykazywania najwyższego poziomu stabilności finansowej, podobnie jak osoby, które postrzegają najem mieszkania za istotny element swojej sytuacji życiowej. Poczucie kontroli nad miejscem zamieszkania przekłada się na wyższe poczucie bezpieczeństwa ekonomicznego.
- Forma zamieszkania znacząco oddziałuje na subiektywne poczucie bezpieczeństwa

ekonomicznego, najniższy poziom deklarują osoby najmujące pokój we wspólnym mieszkaniu.

Trzecia edycja badania pozwoliła również na sformułowanie spostrzeżeń w zmianach oceny subiektywnego odczucia bezpieczeństwa ekonomicznego respondentów. Wskaźnik w kolejnych latach ma tendencję rosnącą, aczkolwiek jest ciągle na poziomie umiarkowanym ($BBE < 0,5$). Co ciekawe kobiety systematycznie zgłaszają wyższy poziom stabilności finansowej niż mężczyźni, a dodatkowo analizując grupy wiekowe można zauważyć znaczącą poprawę wskaźnika i coraz większy optymizm wśród seniorów oraz osób najmłodszych. Podobnie, miejsce zamieszkania ciągle determinuje wartość wskaźnika BBE, co wynika z różnej dostępności zasobów oraz możliwości ekonomicznych, zależnych od miejsca zamieszkania.

Osoby z wykształceniem wyższym konsekwentnie deklarują najwyższy poziom stabilności finansowej, a także największą dynamikę wzrostu wskaźnika w analizowanym okresie. Z kolei z roku na rok osoby zatrudnione na umowach cywilnoprawnych oraz bezrobotni odczuwają najniższy poziom bezpieczeństwa ekonomicznego, co może być związane z nieregularnymi dochodami, brakiem zabezpieczeń socjalnych oraz większym ryzykiem utraty przychodu. Sugeruje również niski status takich umów na rynku pracy w oczach respondentów.

Mimo niskiego poziomu, w analizowanych latach poprawiła się wartość wskaźnika w grupie gospodarstw jednoosobowych, a w przypadku gospodarstw trzyosobowych po spadku wskaźnika w poprzednim roku, nastąpił wzrost i zanotowano najwyższą wartość BBE wśród badanych grup respondentów. Dodatkowo, niezmiennie od trzech lat najniższy poziom stabilności finansowej deklarują osoby żyjące w gospodarstwach, gdzie tylko jedna osoba uzyskuje dochód.

Stan cywilny ma dalej wyraźny wpływ na poczucie bezpieczeństwa ekonomicznego. Najwyższe i najbardziej stabilne poczucie bezpieczeństwa deklarują osoby pozostające w związku małżeńskim, podobnie osoby żyjące w związkach nieformalnych, chociaż w obecnym roku nastąpił spadek wartości wskaźnika w stosunku do roku poprzedniego.

Wzrasta w badanych latach poczucie bezpieczeństwa wśród gospodarstw domowych z większą niż 3 liczbą dzieci, a poziom wskaźnika w 2025 roku zbliża się do pozostałych grup

badanych. Poprawia się również wartość wskaźnika w grupie osób o najkrótszym (1 tydzień) okresie zdolności do samodzielnego zabezpieczenia potrzeb.

Natomiast znaczne zróżnicowanie w ocenie subiektywnego bezpieczeństwa gospodarstw domowych i jej dynamice utrzymuje się w kolejnych latach w układzie przestrzennym, co stanowi wyzwanie dla polityki społecznej oraz gospodarczej.

**Uniwersytet
Kaliski**

**Uniwersytet Kaliski im. Prezydenta
Stanisława Wojciechowskiego**
pl. Wojciecha Bogusławskiego 2
62-800 Kalisz
www.uniwersytetkaliski.edu.pl

**UNIWERSYTET
SZCZECIŃSKI**

Uniwersytet Szczeciński
al. Papieża Jana Pawła II 22a
70-453 Szczecin
www.usz.edu.pl

ariadna
ogólnopolski panel badawczy

Ogólnopolski Panel Badawczy Ariadna
ul. Podbiłęty 57
02-732 Warszawa
www.panelariadna.pl

